

ČASOPIS
MAČICY SERBSKEJE
1920.

Redaktor:
Stud. radž. prof. dr. Ernst Muka,
konrektor na wotp.

Lětnik LXXIII.

(Cyłeho rjada čisto 139.)

Budyšin.
Z nakładom Mačicy Serbskeje.

ČASOPIS MAČICY SERBSKEJE

1920.

Redaktor:

Stud. radž. prof. dr. Ernst Muka,
konrektor na wotp.

Lětnik LXXIII.

(Cyleho rjada čislo 139.)

Budyšin.

Z nakładom Mačicy Serbskeje.

Něšto wo naležnosći tak mjenowanej serbskeho Homera (S. H.).

Přednošk za jutrowny zjězd Mačicy Serbskeje w Budyšinje,
7. IV. 20,* — zestajał faraŕ emr. M. Urban-Khróstawski.

Wysokočesćeni přitomni!

Nahladna zhromadźizna!

Swěrne a lubi zastojnicy a druzy serbscy bratřa!

Rozprawa nuzna — krótka z namjetom a próstwu budź mi džensa, prošu, dowolena! — Njeham dołho komdźić; za mnu snano a nadźijomnje hišće druzy tu runje džensa słowo wozmu — k naležnosći tak mjenowanej S. H., abo lěpje: cyłego našeho serbskeho naroda, wosebje vzdźělanych, t. r. serbskeje inteligency, z dobom pak tež prostych, burskich, jenak sprawnych a swěrných bratrow a sotrow.

Ale z Homerowym wašnjom: *Τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν . . .* (Od. α, 170) = Štó sy ty atd., kotryž a zo přěni rěčiš? — so snadź tola tón a tamny tu tež džensa praša, byrnjež bych khwalić so směl, zo cyle njeznaty wšak mjez Serbami njejsym. — Tuž njech džě so wšitkim česćenym přitomnym z krótka sam najprjedy někak předstaju — takle: Sym rodženy Serb, pokhadźacy z pruskeje hornjeje Łužicy, w zastojnstwje něhdy na Wukrančanskej farje a nětko hižo 10 lět dołho — někotre prjedy tu w Budyšinje pobyšši — in otio cum dignitate, na wumjenku na polońšej mjazy Serbow, w Khróstawje blisko Šěrachowa — na našich Łužiskich, w lěci a zymje jenak zelených šmrěkowych horach, — tam we swoim domje z rjanej sadowej zahrodu. — To wudmo pak abo tež čestne přimjeno —, kaž štó zechce, — der „wendische Homer“ su wšak mi někotři Němcy a to vzdźělani ludžo w běhu poslednich lět napojšli, kaž druzy mi tež praja „Sie Freiherr“ a zaso „Sie Zeitmillionär“ a kak hewak hišće, — to njewěm a mi tohodla tež žanóho hłowubolenja načinić njetřeba a njemóže! — Ale ze žortom — k scěnje a do kuta!

Přěni mojih prjedownikow na Wukrančanskej farje — před nětko 66 hač 72 lětami — je był daloko po Serbach znaty duchowny Jan Kilian z Kotec, rodženy w De-

*) Dyrbješe — dla njedosahaceje khwile — z nowa pod blido padnyć!

lanach w léce 1811, kotryž je rad a wjele spěwał a nam tež to znate hrono zawostajil: „Serbja, zakhowajće swěru svojich wótcow rěč a wěru!“ — A po nim — hladajo na naš tu w Budyšinje wosebny, wulki „Serbski Dom“ ze svojim hordoznym zlotym napismom horka wysoko we swislach: „Trać dyrbi Serbstwo, zawostać!“ — a nětč bórzy hižo 12 lět dolho so ze zeserbšćenjom Homeroweju njesmjertnjeju basnjow (Odyseju a Ilijadu) zaběrajo sym za poslednje léta sebi (Kilianowemu podobne, tola něšto wužšo wobmjezowane a dorazne) hrono wutworil — tole:

„Serbja, maćefnu rěč sej pyšnu pěstowaj swěru!“

Dyrbi-li Serbowstwo trać, — luboznu lubujmy mać!“

Wšo dotalne pak budź jeno ducy — runo zdwórliwemu zawodej — wusypnjene a z dobom za dopokazmo, čehodla z cyła a najprjedy ja słowo dostach?! — Sym tež hižo při swojej džensnišej zasadže a chcu dale a jenak jeje kruće so džeržeć. —

Tola: *Τὴ πρώτων τοῦ ἔπειτα, τὴ δ' ἰσότητων καταλέξω;* (Od. α [9.], 14). Što prjedy? Što potom? Z čim započnu? Z čim přestanu? — Mōžu so tu džensa tak rjec jeno nětכותych wjerškow w šěrokim lěsu podótkować a chcu swoju žolmjacu maćiznu trochu zřjadować pytać do znateho hesła Schilleroweho k jeho basni wo zwonu: „*Vivos voco, mortuos plango, fulgura frango!*“

Před hižo nětko 3 lětami sym z přěnim zeserbšćenjom wobeju Homeroweju episkeju basnjow, Odyseje a Ilijady, hotowy. — Loni dyrbjach tu přednošk měć wo tak mjenowanej jeho naležnosći abo bóle a lěpje — našej (Serbow) naležnosći, — kak bychmy jeho sebi skerje a lěpje do swojeho serbskeho pismowstwa stajić hotowi a kmari być mōhli?! — Dolho wšak je wón hižo po puću a w tu khwilu pomału so bližo — přede wšěm k serbskej inteligency — hižo tak rjec přez plót do zahrodki serbskeho pismowstwa hlada, —

Njesmjertny Homer w serbskim kabafe, t. r. zeserbšćenje wšěch 48 spěwow Ilijady a Odyseje a to z hronom originala, — běše loni moja zasada a je — *mutatis mutandis* — to tež dale džensa — z dodawkom a tak rjec zawaŕakom — tymle: *Vivant sequentes!* Sława slědowacym! a wšemu přichodej Serbow na přeco — in *aeonas* — hač k wěčnosći! — A něšto bliže cheych loni pohladać na *acta et agenda*, abo:

1. Što je dotal hižo so stało a dobyło?

a 2. Što by dale hišće so stać a dobyć dyrbjalo?

— mjenujcy k dotwarjenju S. H. abo jeho wudaću z čišćom na zjawnosć do Serbow a wšeho slowjanskeho swěta! —

Tola mój přednošk je loni tu pod blido padnył, ale ležo wón tam wostać njechaše a njedyrbješe. To přislušnosć džakownosće a zdwórliwosće njedowoleše; běchu so wšak někotre njedzele prjedy mi „jako přeni kamjeń k natwarjenju S. H.“ — přenje 100 hriwnow dowěriše — z heslom: „Vivant sequentes!“ — Tuž njech najprjedy lonšeho přednoška tu džensa z najmjeńša wukónčenje abo dwójny jeho namjet wospjetuju — po słowje takle: „Naša akademija, Maćica Serbska, cheyla organizaciju dalšeho džěła pohodneho na dotwarjenje S. H. dobroćiwje skerje lěpje sama do ruki wzać a tež wo poskićenje abo zhromadženje na čišć S. H. nuznych něhdže — loni rěkaše — 5000 hriwnow w běhu tohole lěta hač k přichodnym jutram (1920) so postarać, — kaž tež hnydom džensa na hłownej tu zhromadźiznje M. S. pjenježnu zběrku dobrowólnych darow za S. H. dowolić!“ —

A nětko (cheych loni prajić) njech wobzamknu: Serbja, „woči k njebju, rucy k džělu a dowěru k sebi!“ — Spěwaj a džěłaj — dale a jenak tež ty džě, lubodrohi mój serbski ludo, zo žiwy so by widzeć dał a zawostał! Haj, słysj a zapuś sej do wutroby a swědomja: „*Αἶψά ἀποστρέψου* . . . . *ὀπίθῃ* . . . . *αἰσχρύνειν!*“ (II. VI, 208 sč.), t. r.: Přeco so wopokaž kmany a hłowu budź wjetši hač družy, ani narod njewohań wótcow! — tak hłodu njewumrješ, doniž tež twój džeń a wša próca a kriwda so njepominje! Tak „Serbja, zakhowajće swěru svojich wótcow rěč a wěru!“ — To je a wostanje moje přeće a wabjenje, moje — wotkazanje za naše drohe Serbowstwo do wšěch najdalšich časow! — Wuklině džě moje tu džensniše haleluja a hoziana! — do Wašeho, česěni přítomni, a wšitkich sprawnych a swěrných Serbow spokojneho a dušu pokojaceho: „*Αὐτῶν!*“ t. r. Haj, hamjeń! — Stać so tak dyrbi! —

Přenja počojca a hłowna tohole (hornjeho) namjeta je pak mjez tym, džakowano Bohu! hižo přescěhnjena, zmotana a nimale na kóncu; druha jeno pak potom při kóncu wocućiwši zaso přikhadža a nadźijomnje džensa z nowa pod blido abo na kamjenje, do hlucheju wušow a na twjerdu wutrobu njepadnje — ze svojim wołanjom: Vivant sequentes! Hic Rhodus, hic salta! — hač, kak wjele a hdy znajmjeńša pjenježneje podpjery Ty, luby bratře serbski, změješ za wudaće S. H.?! —

Tuto prašenje wšak, měnju ja, njeda wjacy so zadusyć a ze zjawnosće a žiwjenja Serbow wučišćeć, khiba zo so

z mocu mori abo křižuje, kaž to tu a tam mjez přećiwnymi Němcami a samo Serbami wbohimi so zazběhuje. —

I. **Vivos voco!** 11 lét nětko hižo bórzy budže, hač přeni raz so něšto zazwoni wo zeserbšćenju Homero-weje Odyseje. Běše to při wobjedze po nalětnjej hłownej serbskej evangelskej předařskej konferency. A wothlós z hosćiny? — běše: „Twařmy, tola a porjedzejmy naj-prjedy na podložku a scénach Serbowstwa, prjedy hač sej horka na třechu myslie můžemy!“ (sic!) Ja džach tehdy: Džakuju so — za pohrjeb 1. rjadownje! a mjelčach dlěje a džělach dale. Etenim: „L'appétit vient en mangeant!“ — Tež znajach napismo gymnazialneje, našeje Zhorjel-skeje khorhoje před 50 a wjacy lětami — tole: *Τῆς ἀρε-τῆς ἰδρωῖτα θεοὶ προπύρουθεν ἔθηναι!* (Hesiód [900 lét do Khrystusa]), a mjez nami towařsemi a přećelemi tež dale na universiće w Hali, Lipsku a Wrótšlawju, hdyž tón abo druhi něšto wosebite mješe, jenak rěkaše: „Zeigen, auf den Tisch legen!“ — Nučeny a dowabjeny džě tež ja krótko do hód 1911 swoju 1. pokazku wosebje serbskej inteligency před woči — na blido položich ze 6. spěwom Odyseje a k jutram 1917 pokazku 2. z 1. spěwom Ilijady. — Hic Rhodus, hic salta! Pomhaj, kohož zajimuje, a wopokaž kmanosć, štož zamóže, — ducha a móšnje! —

Attamen — z wuwzaćom někotrych sławnych wučencow a wótěincow — woni mnozy najskerje mēnjachu a dale wobswědčachu: „Si tacuisses, philosophus mansisses!“ — Wězo je to, mēnju, tola trochu špatna, hubjena, struchla filosofija. Preč z njej — a NB! nie z Homerom — do pjecy, do wohnja! —

Óčf maš, prajach sej pomału, druhu namakaé a pódla sčěrpnj wostać! — Roma njebu wob džeň natwarjena! A Odyses něhdy běše wšak a rěka do džensa a dale: *Πολύτελος δῖος Ὀ.* a zaso: *Πολύμητις Ὀδυσσεύς*, dókelž jara sčěrpnj a wjeleradny běše. —

Tuž loni tak kónc rózownika wupóstach čišćany swój 1. wokolnik, hdyž běch krótko prjedy wšak tež na hłownej serbskej předařskej konferency nimale podobnje pod blido padnył, kaž na jutrownym Maćičnym zjězdze. — Čehodla so čí nješlachéi? — Wotmolwjenje wosta mi hódaněko. Je z winu — nječućiwoś (tuposć)? — pře-čiwnosć? — někajka nadutosć (hordosć)?, kotraž praji: *Ἐκ Ναζαρετ* (abo — rjeknúmy raz — z' Turja małego, Wu-krancie, a skóněnje z Khróstawy) *δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι;* (Sč. Jan. 1, 46), a pódla wosebje — *Ἦσα γὰρ παντῶν τῶν κακῶν ἔστιν ἡ φιλαργυρία* (1. l. na Tím. 6, 10). — Choeš čeknyć? So

skhować? So prózdny za kachle syný? Sej z Plautom prají: „Oleum et operam perdidisti?“ — Cyle wšo podarmo. „Sum vox clamantis in deserto.“ *Kai iχθροι του άνθρωπου οι οικιακοι αυτου* (Mat. 10, 36). — Ně, nihdy naspjet! —

Něšto z naspomnjeneho 1. wokolnika so tudy po slowje dodaj: „Što chcu ja? Z nowa praju: Zo byšće Wy, lubi knježa a bratra serbsey, po móžnosći wšitecy sobu do džěła zastupili, dokelž „viribus unitis“ hoberske džěło, kajkež ze zeserbšćenjom cyleho Homera nam do rukow hlada, dokonjeć dyrbimy, da-li Bóh, (kaž chcemy a směmy, měnju, so nadžijeć) — chcemy-li my Serbja wzdžěłany, pilny a swěrný ludźik rěkać a być, kotryž swoju maćefnu rěč lubuje a pěstoni! ...“ Wzmieće džě, prošu, tola kóždy, hdyž swobodnu hodžinku namakaće, sebi pjero abo wołojnik k ruce, mój pospyt ze 6. spěwom Odyseje a 1. Ilijady čitajo! Štož Wam něhdže so njespodoba abo so lěpje zeserbšćić hodži, — to hnydom, prošu, naspomńeće a poskićeće swój tak zwuporjedžany eksemplar (za druhu nowy) potom mi jako lubu a witanu podpjeru a to — wjacorych přičinow dla — w běhu přichodnych 4 mėsacow (hač k Michalej). — Chcu na to wšě Waše porjedžeńki a witane pokiwy po móžnosći wobkedžbujo a naložujo swoje cyle dotalne džěło na zeserbšćenje Homera naložene, da-li Bóh, z nowa najprjedy sam přeworać a překopać a potom dale tež powołanej komisiji wučenyh muži předpołožić — na dalše wuporjedženje. Tak móžeće być a budžeće Wy wšitecy lubi a swěrní sobudžěłaćerjo, twarcy serbskeho Homera. A bychmy z Božej pomocu, měnju a nadžijam so ja, pomału móhli serbske pismowstwo z cyłym Homerom wobohaćić. ... Nadawk budž džě to naš k lěpšemu cyleho Serbowstwa — ewangelskeho a katolskeho!“ — *Vivos voco. „Tua res agitur, care confrater!“* —

Tuto wabjenje a naležne prošenje dostachu wšitecy moji lubi zastojnsey serbsey bratra po woběmaj stronomaj — ewangelscy 34 a katolscy 32, = 66 do hromady. — A jenički jedyn ewangelski kruće a pilnje džělajo mi po někotrych mėsacach pisaše po slowje takle: „*Χαρην μεγάλην είχαν επί του Ομιλου σου σερβικου.* Perge, amice diligentissime, et Musae in aeonas cantabunt laudem tuam et nomen praeclarum.“ — Druhi pak hižo w lěće 1917 wuzna: „Wjelećesćeny knjez bratre! Mějće wulki kemšacy džak za Wašu přeserbšćenju Ilijadu. To je so Wam z Boha tak krasnje radžilo, zo so na tym dosć

nadžiwać njemóžu. Přeco zaso bjeru ju do ruki, zo bych so na njej zwjeselił a sobu wokřewił. Bóh Wam Waše džěło a prócu bohaće zaplać sam! My Serbja to njezamóžemy činić.“

Podobnje pozdžišo dalše dopisy a swědčenja rěča [njezjawne a zjawne — serbske a němske („Serbske Slovo“, „Bautzener Nachrichten“)]. — A skónčnje bratr, kotryž z dohom cheyše najskerje rjec:

„Der Worte sind genug gewechselt,
laßt mich auch endlich Taten seh'n!“ —

doda: „... Waš přeložk je krasny. Póslach na Lubijsku banku k Wašej rucy 100 hriwnow jako 1. kamjeń k natwarjenju S.H. Vivant sequentes!“ — Tutón přeni khorhojnik je kněz faraf Šwjela-Dešnjanski. Slawa jemu! —

Tuž kruće a rychle, prajach sebi, dale do džěła! — A wosebje hišće wabjěny, zo bych wo naležnosći něšto do łopjena „Serbske Slovo“ napisał, — so bórzy dale na wobšěrnú zjawnosć podach ze swojim „Trojospěwom“ (po Alkajiskim hronje) ze zasady:

„Njesmjertny Homer w serbskim kabaće“
w 3 stawěkach:

A. Khutne a naležne pohnuwanje a wabjenje, mjenujcy do džěła.

B. Aut — aut! — Pak „monumentum aere perennius“ pak miserabile „testimonium paupertatis“ a

C. Kak njesmjertny Homer so serbski kabat z wobleka?!

A měnjach na kóncu:

„Ze stadla pastyř kóždy by swojeho
měł polsta hriwnow znajmjeńša poskićić.

Wěc njemóžna to tola njeje,

dokelž tež kóždy má móšeń swoju.

Tři tysacy tak móhće so namakać,
štož dosahało najprjedy poľnje by.“ atd.

Wěrnó wšak je: „Qualis rex, talis grex!“ — et in bonam et in malam partem.

Trojospěw mój, jenak do „Serb. Nowin“ a do „Katolsk. Posoła“ daty, dostachu z wotěahom zaso wšitcy moji 66 serbscy zastojnsy bratřa a z dohom dalši 2. wokolnik: „Memorable attinens Homerum sorabicum“. — Prajach z nim ja wšitkim: Njech ewangelscy, njech katolscy so mjenujemy, — mamy Serbja my tola wšitcy jenu mać — swoju pyšnu a krasnu serbsčinu a lubodrohu maćerńu rěč — a jenu krej a jedyn jazyk!

Tuž tež na polu serbskeho pismowstwa ze zjednočenymi mi mocami — „*viribus unitis*“ — rěkaj naše wšitkich hesło! — džělajmy . . . a sčínmy a stajmy — Homera — tak sej do swójeho nadobneho serbskeho pismowstwa za zwjazk cyleho Serbowstwa a pomnik trajniši dyžli železo („*Monumentum aere perennius*“, Horac, Od. III, 30, 1)! —

A kajki měješe to wuspěch? — Nó, někotři so hi-bachu. Pomažu dotal 10 jako khorhojnicy abo Maece-natojo ze swójim woporom so pozběhnychu, na woběmaj stronomaj po 5, hromadže 10 zastojnscy bratřa, a woprowachu 700 a 240 hriwnow a k tomu dalšej sławnaj Serbaj 50 a 100 hr., do hromady 1090 hriwnow! — Tola druzy — jich je 56 — tež po mojim 3. wokolniku loni krótko do hód ze swójim: *Vivant sequentes!* Hic Rhodus, hic salta! — dotal dale a zaso so wotmjelěachu — z wuwzaćom někotrych ze znatym: „Ja će prošu, zamolw mje!“ —

II. Hic — *mortuos plango!* Jedyn njeměješe swěcy a tepjenja. Druhi — měješe (při swójim zastojnstwje) w lóče a zymje na polu a w bróžni džělěć — k zežiwjenju a wukublanju swójih swójbnych, — třeći měješe we swójim stadle a znajomstwje za „nowe zwony“ hromadzić, — štwórty po wupřehnjenju z ćeže zastojnstwa a po wotpočinku sebi žada. Atd. Dosć zajimawe je to wšo, štož moje lisćiny ad vocem: Serbski Homer — powjedaju. By z nich, měnju, so cyla knižka zestajeć hodžala — pod napismom: Kak je k tomu dóšlo, zo je staroklasiski Homer so skónčnje tež do serbskeho kabata zwoblekał abo serbski nawuknył, — kajke hory a doły so při tom přewinyć dyrbjachu, a kajke Sizyfove džěło so wukonjeć při hromadzenju za čiše nuznych pjenježnych srědkow! — Mjenow ja, kaž daloko trjeba a nuzne njeje, žanych njemjenuju. Etenim „*nomina sunt (aut) odiosa*“ aut *reverenda seu veneranda*. Mjelěć móžu a chcu ja runo rownišću swójemu, hižo hotowemu na Wukrancanskim pohrjebnišću, a kaž sama smjeré blěda, kotraž wšak wšudžom a wšědnje na nas laka. —

Tuž „*Carpe diem!*“ *Ἐξαγορεύμενος τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι νοσηφαί εἰσιν* (Efez. 5, 16)! — „*Festina lente!*“ „*Nulla dies sine linea!*“ *Ἐρχεται νῦξ, ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐγρησέσθαι* (sc. Jan. 9, 4^b)! — Přeco do džěla, kaž dolho mocy maš a dosahaju! Spěwaj a džělaj! — swoje „Zwonowe zynki abo Nabožne hłosy z Božeho ewangeliija. (Dotal hižo) 320 khěrlušow a spěwow ze wšěch starocyrkwinskih epistolow a scěnjow a druhich tekstow cyleho cyrkwineho

lěta“ atd. a pódla, štož hewak so ěi podawa a spodoba! Sy wšak „Freiherr“ a „Zeitmillionär“. — Wosebje pak pytaj a prócuj so „žórlo a różkny kamjeŋ wšeho basnistwa“ z Homerowej Iljady a Odyseju do serbskeho pisnowstwa stajić! — zaŋdženu zymu n. pŕ. spěwy Odyseje 19—24 a 1. 2. cyle z nowa předžělajo, při čimž pjera kŕidłow so ěi widžomnje sylvjachu. —

A hlaj! džěto wobšěrne, njewšědne, „hobrske“, kaž po pokazkomaj z njeho w ěišću wozjewjenymaj slawni wučency a serbscy wótčincy swědča, — mój rukopis steji před dospołnej reviziju, kotruž za „conditio sine qua non“ wudaća S. H. sebi přejach — honoris causa, česće, slawy dla wšeho Serbstwa, — přez dobytú džesačstawsku komisiju, kotraž ju po móžnosći bŕzzy wukonjeć změje, zo by z ěišćom, da-li Bóh, so lětsa z 2. položcu lěta započec móhlo a to najprjedy z Odyseju we 8 zešiwkach, kóždy 3 spěwy poskićacych, a tak k přichodnym jutram Odyseja dočišćana byla, a podobnje dale potom Iljada najpozdzjišo do Michała lěta 1922. — To je mój zaměr a — rjana nadžija moja a wjacorych a nadžijomnje dale bóle — mnohich swěrných a horliwych Serbow. A z dobom je to džiw před mojimaj wočomaj, zo w našim tak wšočělniskim złym času su přenje 100 hriwnow so wob lěto 100króćnje rozmnožile — džakowano Bohu! — A wjaznyč abo tracy wostać njechamy a — dali Bóh! — tež njebudžemy; wěmy wšak a sym ja tež sej pěknje spomjatkował słowo swj. pisma (Luk. 14, 28—30) tole (po našim ewangelskim přeložku tu trochu škropawe po wurazu): „Što je pak mjez wami, kiž chce turm natwarić, zo by wón sedžo prjedy njewurachnował te wukłady, a hač to ma, štož trjeba, zo by jón dokonjal? Tak, zo něhdže, hdyž by založenje položil, a njemóhl to dokonjeć, wšitcy, kiž bychu to widžili, počeli so jemu smjeć, a prajić: Tutón čłowjek počinaše twarić, a njemóžeše to same wuwjesć.“ — To pak je nam přilubjene a spuščomnje zwěšćene. —

Poslednja starosć jenička nam pak žanoho hlownobolenja načinić njedyrbi a njetrjeba, — to njepěkne, wotepwane prašenje: „Što nam za to budže?“ — To skónčnje a nadžijomnje tež hišće swoje spokojace wotmolwjenje za nas 10 džělačerjow namaka. A čim wjacy abonentow (woteběrarjow) změjemy, čim lěpje budže: *Kai légei h̄ gramh̄ boũv̄ álouũnta oū qumaiũtes, kaī aũtios ō ergũtes toū misoū aũtũ* (Luk. 10, 7^b; 1. Tim. 5, 18)! —

III. Tola tu nětko hišće rěka: **Fulgura frango!** Etenim: **Quis leget haec?** — serbskeho Homera! Čitaj a rozpomn, prošu, tu pěknje kóždy, štož sym na tuto prašenje hižo, měnju, wobšěrnje a doraznje dosć wotmolwił (§ 4*) swojeho wokolnika: *Memorable attinens Homerum sorabicum!* — Nimam k tom tu ničo dodać, — khiba

*) Njeh tu — po słowje — steji takle: „*Quis leget haec?*“ — Na tuto prašenje njeh so tu hišće wosebje a z krótkim wotmolwja, štož k tomu sym tež hižo před dwěmaj lětomaj we swojim „*Fršpamnjenje přeložerja*“ wuznał: Što budže to (njerozomny a hruby rjeknje: njerjad tón) čitać? — to prašenje hižo zastaraku měješe *Lucilius* († 103 do Khr.), a zase „*Cui bono?*“ — *L. Cassius*, a džensniši džeň hišće mojeda ze znatym bibliskim słowom (*Mat. 26, 8*) rěka: *Etz̄ t̄i i, ἀπόλεια αὐτῆν.* A njeh hakle před někotrymi měsacami jedyn ze zastojnskich bratrow (*El Caballero de la Triste Figura*) takrjec nós sčahujo swoju wosebitu pobožnosć wobswědčec měnješe — takle: „*Mazany je stary póhan Homer a křesćijanke pismowstwo dyrbjalo město póhanskeho so přisporječ a rozšěrjeć!*“ (*sic!*), — jemu a wštkim něhdže podobnym swjatym ludžom a šělhawym křesćanam ja khroble a z dobrym swědomnjom ze słowami *Now. Testamenta* abo *Zakonja* wobkrućam takle: *Wšo je waše! Wy pak sće Khrystusowi, a Khrystus je Boži!*“ (*1. Kor. 3, 22^b, 23*). A zaso: *Πάντα μὲν καθὰ τοὺς καθάρους* (*Tit. 1, 15*)! A z nowa: *Μακαροὶ οἱ καθάροι τῆ καρδίᾳ, ὅτι ἀφοῦ τῶν θεῶν ὁμολοῦνται* (*Mat. 6, 8*)! — jónu „*wot woblića k wobliću*“ a tudy hižo w jeho dobrotach a darach čłowótwu spoždenych a widžomnych runje, měnju, we wuhotowanju a wosebnosći tež njesmjetneho Homera! —

Haj wšak, haj: Štó budže serbskeho Homera čitać? — Wězo žadyn wotrodženc a hewaši lěni a khromy Serb, ale nadžijomnje, naj, wěsće a bjez dwěla wšitcy wzdžělani a swěrní Serbja we wšech worštach luda jenak a dale bóle. Bjez dwěla je wšak a wostanje wěrnó, kaž je wo bibliji najšawniši němski basnjeŕ *Goetha* přiskładnje so wuprajil — takle: „*Njeh duchowna wzdžělanosć přeco postupuje, . . . a čłowóski duch so rozšěrja, kaž zechce, — wysokosć a moralnu wzdžělanosć křesćanstwa, kajkaž so w swj. scénjach zybolí a jasni, wón njepřekroć!*“, abo druhi raz: „*Sym přeswědčeny, zo biblija přeco rjeńša bywa, čim bóle ju rozymiš.*“ A zaso: „*Sym přeswědčeny, zo by, runje čim wyše lěstotki we wzdžělanosći postupuja, biblija přeco bóle z džěla za zaklad z džěla za strój wukublanja so wužiwać móhla, wězo nie wot mudračkow, ale wot woprawdže mudrych ludźi.*“ — A to budže podobnje, měnju, tež wo *Homerowymaj njesmjertnymaj basnjomaj Ilijadze a Odyseji* plaćic. Z nim wšak cyle podobnje steji, kaž ze swj. pismom samym — *njesmjertnym*, nam z *bibliju wobradženym*. — *Homer je a wostanje žiwy* — do wšeho dalšeho přichoda, — *in aenas*, — je *njesmjertny!*

tole: Njerody, přećiwnosće, hrimanja, swarjenja a zľoby dosć bohužel! dotal wšak tež zeznachmy, sľyšachmy a čitachmy — tajnje a zjawnje; n. př. běše to — silentium horribile, zadžerk, wěšćenje to dočasne ze rta ewangelskeho zastojnskeho bratra bórzy po wulčće mojeho „Memorable etc.“ — z jeho zřozymliwym wukónčenjom ad hoc (cf. Luk. 16, 9; Hagg. 2, 9; Luk. 12, 48^b; Jak. 1, 22): „Pjenjezy njedostanjeće!“ — Mi so we swislach hnydom wujasnješe: „Hic niger est, hunc tu, Romane, caveto!“ Ty, bratře serbski, najskerje ničo njezměješ za S. H., a prajach: „Qui vivra, verra!“ wočakajmy! — Dale hdyž we lopjenku: „Serbski student“ Čo. 1. Lětnik 1. čitach: „Serbski student“ njecha tak jara pismowstwo literatury z dospołnymi, abo tak mjenowanymi klasiskimi spisami wobohaćeć, přetož za to nima student husto khwile dosć“ (sic!), — prajach sej: Škoda to! — Non multa, sed multum! — A hdyž před woči tež dostach „Serbske Sľowo“, čo. 11, 1. lětnik: „Serbska wzdžělanosć a njewěra“, str. 42, — sej do wľosow svojich šědźiwych přimnywši so prašach: Je móžno, tak prosće nimo žórľow kročeć a so z někajkimi cydženkami spokojeć, — šťo wě, přez kajku nječistu, mazanu powzku?! — Tak slepy abo tola krótkowidny přeco nimo škarby rubaš! — Sy — bjezmjene (anonymus) — wótry zasudžer! — Mje tajke swary, hrimanja a bľyski njetraša. Ně, fulgura frango! — Do přědka, k zaměrej a — na kónc! —

„Podľožk“, zakľad a scěny serbskeho pismowstwa su hižo dawno stwarjene — z Pfulowym „**Lužiskim Serbskim Sľownikom**“, měnju, a wšěmi hewašimi spisami po woběmaj stronomaj — a z nowa (njedawno) zakľad, scěny a murje wobtwjerdžene a wupyšene z „**Němsko-serbskim wšowědnym Sľownikom hornjoľužiskeje rěče**“ dr. Řězaka (před hobrom z jeho pomocnymi towaršemi, Serbja, džakni kľobuk zejmujemy!). — Skónčnje S. H. rěkaj „**trěcha**“ (kryw) na dom duchowny Serbow, hdžež my „Serbja so ze zadwělowanjom přećiwo dospołnej germanizaciji wobaramy“ (cf. Dženik „Serbske Nowiny“, lětnik 79, čo. 56 srjedu 10. nalětnika 1920 —) a daj Bóh! bjeze wšeho zadwělowanja so tež dowobaramy — z wuspěchom na přeco! —

Mój namjet tu džensa a z nim zwisowaca próstwa nětko njech rěka: Budž komisiji za wudaće S. H. tu džensa dowolena zběrka dobrowólnych darow za jejny nadawk, a dale: njech mnohe zapisma dostanje listno, kotrež tu džensa wot susoda k susodej pučować zechce,

podobnje kaž zapis přitomnych. Kóždy přitomny je a budź přecelnje a naležnje prošeny, zo cheył ze swojim mjenom so zapisać a k njemu stajić, hdy a kak wjele wopora změje na wudaće S. H.? — pak mjez Maecenatow (na 1. a 2. stronje) so zarjadowawši pak mjez abonentow (na 3. a 4. stronje)! —

To je cyle nuzne, zo wublad a přehlad so nam poskići, kak sylny (wulki) abo kak snadny naklad so postajić změje a to najpozdzišo hač k swjatkam (w běhu přichodnych 6 njeźel)! —

Bychmy-li mjenujcy a nadźijomnje 500 abonentow (woteběrarjow, skazarjow) namakali, kotřiž so na to zwjazaju S. H. sej cyłeho přiswojić, — by wón abonentam so móhl za rune 30 hriwnow poskićić (w knihownych klamach pozdzišo — dróžši)! —

Štóž dō rjada Maecenatow zastupi, t. r. hnydom abo w běhu lěta hač k přichodnym jutram z najmjeńša 50 hriwnow poskići, — wobaj zwjazkaj brošurowanaj — darmo — jako čestny dar dostanje, mjez tym zo abonentojo tež pak hnydom, pak wob lěto swoje 30 hr. zaplaća, na to zwjazani ze swojim zapisom, tež za potomnych (zawostajenych) abo herbow! —

Tónle zapis wšěch Maecenatow a abonentow so pozdzišo wozjewi, kaž tež drobne zličbowanje wuwostać nje dyrbi.

Njeby-li pak wudaće so zmóžniło, t. r. z najmjeńša 500 woteběrarjow hač k swjatkam so namakać nje dali, — potom by komisija so postarać měla, kak nahromadženy pjenjez by najpěknišo wróciła, hdyž a dokaž wšak je wjetša položca na čas zwjazana, t. r. zo ma z čišćom lětsa so najpozdzišo z 2. položcu lěta započeať! —

Tak je nětko wšo, mjenju, drobnje dosć wuspowjedane. —

Tuž k wobzamknjenju ze swojeho Aut — aut! wospjetuju tu džensa njech hrona hišće tele:

Na rozpuć něhdy Herakles stajeny
so nimowólnje dyrbješe rozsudzić
— pak k prawicy, pak k lěwicy hić,
dokaž so srjedźizna njeskićeše.

Njech tež so Serbja začuja stajeni
na rozpuć zjawnje! K lěwicy, k prawicy!
— tak křídlo dwójne pokazuje
k nječesći Serbow a k slawje Serbow.

Zo „Monumentum aere perennius“
sej wuzwolili bychu bjez komdženja,

— Homer jim serbski kiwa khutnje.

— Njeje pak zdrasćenje jeho tunje.

„Budź hłowu wjetši dyžli su druzy ty
a narod wótcow njewohań nanihdy!“¹⁾

— to wostań hesło, Serbstwo, twoje!

Rjek tak być sławny so zdobnje khwališ.

A njesmjertnosć sej dobudžeš na swěće
tu hižo polnje z wuhladom k wěčnosći,
zo njezahinješ mjez ludami,
ale we sławje so blyščiš swojej.

A k česći Božej žiwy sy radostnje
ze skutkom přeco nadobnym předujo,
zo škit twój Bóh je Wšehomócný
a jeho zjewjenje twoje slóncu!²⁾

— Jezajas, wón kral njez profetami stareho sluba, wob-
kruća (7, 9^b): Im lo taamínu, ki lo teaménu!³⁾, t. r.: Jeli
zo wy njewěriće, — wy njewobstejiće! — A ze rta
Knjeza a Zbóžnika našeho slyšimy: „Ja zawěrnje praju
wam: hdyž wy wěru maće . . . , njebudže wam ničo
njemóžne! (Mat. 17, 20). —

Nihdy naspjet! — Ně, přeco do přédka a
k wysokosći! Haj, haj, stać so tak dyrbi! — Vivant
sequentes! a Serbja — in aeonas z jutrownym haleluja
ze 118. psalma, 14—18: „Lo amút, ki echjéh waazafér
maazé jáh!“³⁾ — Ja njebudu wumrjeć, ale budu žiwy
a Knjezowe skutki připowjedać! — Jutrowny wšak
fěršta žiwjenja a kral krasnosće nam přiwoła (sč. Jan.
14, 19^b): „Ja sym žiwy, a wy — Serbja, na čěri za mnu
a towaršnje zjednoćeni ze mnu, — budžeće tež žiwi!“ —
To je a wostanje jenak wěro — přeco a wěcnje! —

¹⁾ Hom. II. Z. (6.), 208 sč.

²⁾ Psalm 84, 12.

³⁾ Z tačónskimi pismikami, dokelž hebrejskich čišćerňa nima.

Pomnik Zło-Komorowskeje narěče.

Wozjewit Bogumil Šwela.

Der Wendische Eyd.

Ja N. N. Schlubym a Bischepgam, alsch ya thom Churfurstze
 Ich N. N. Gelobe undt Schwere, das Ich dem Churfursten
 Saktem moyom guadnemu Kniesu, a thomu Amptu
 zu Sachßen meinem gnädigsten Herren, undt dem Ampte
 Komorome Swyrny a Posluschny zu buchs, a nogt we tej
 Senfftenberg getreu und gehorsam sein will, undt will nicht im
 ransche, wele meine Pichytom Stadtku buchs, schoby thom
 Rathe, viel weniger bei der That sein, so dafelbst
 niesto Bischschywo yogo Churfurstzney gna'e handluanno
 etwas wieder Ihre Churfurstliche Gnade verhandelt
 bulo, alle zue wele miego tog samego yogo Churfurstzney
 wurde, sondern will viell mehr so seinem Churfurstliche
 gnase seemy a luschom Kusch Nische motnietogo nyscho
 gnade lande und leuthen zu schaden von Jemandes etwas
 Ksulo Protz weset busch, thosamo tac yeno thomu Amptu Komoro-
 wole vorgenohmen werden, dafelbe als halde dem Ampte Senfften-
 we Posfischs a thosame Bisches mio a Bisches the moye
 bergf ansagen, und dafelbe durch mich und durch die meinen
 nysch samelkash, alle Swarnowaschs, a Sa moyu Berschon sam
 nicht verschweigen, sondern verwahren und vor meine Bersohn selbst
 niz Prothwesechs, schoby yogo Churfurstzney gnasche, a thom
 nicht ausjahren, was seiner Churfurstliche gnaden, undt dem
 Amptu Komorome Kuschkosche dosegnuich moglo, thu winowatu
 Ampte Senfftenbergt zuschaden gereichen möchte, die schuldige
 Schlußbu a Pflichtu Kuschdymol Poschluschny Scherschas,
 Dienste und Pflichten Jederzeit gehorsam leisten,
 a he hewal Bischschywo thom Semßtem werchu, thomu Amptu
 undnichsonsten Regem dem Landes Fürsten, dem Ampte
 Schluschny a they zely gemeyne ad yanomu wirnomu Pöde-
 gehorsam undt der ganzen gemeine wie einem getreuen unter-
 spemu debre Pichystoy a he teich schluscha Scherschas Schidno
 thanen wohl anstehet und sich gebuhret zuhalten, Alles
 wirne a Bisches schidnog Bischgesna, tac wyrne ad mie bogt
 getreulich undt sonder alle gefehrde, So wahr als mit Gott
 Bisches Swoyag syna Jezum Christa Pomagaisch derby, Amen.
 durch seinen Sohn Jezum Christum Helffen sollte, Amenn.

1. Přepismo w nětčěšim prawopisu.

Ja N. N. slubim (zlubim) a pšisegam, až ja tom' khurfurstece saskem', mojom' gnađnemu knězu, a tomu amptu (w) Komorowe zwěrnny a poslušny 'cu buš, a ňok we tej rajže, wele mějnej pši tom statku buš, žoby tam něšto pšešiwu jogo khurfurstejnej gnaže handluwano buło, ale 'cu wele wěco tog' samego jogo khurfurstejnej gnaže zemi a lužom ku škože wot někogo něšto kšělo (kcylo?) přodk wezet buš, tosamo tak jesno tomu amptu (w) Komorowe pojžeš (powěžeš) a tosamo pšez mjo a pšez te moje nic zaňelcaš, ale zwarnowaš a za moju pšeson sam nic přodwezeš, žoby jogo khurfurstejnej gnaže, a tom' amptu (w) Komorowe ku škože dosegnuš mogło, tu winowatu službu (službu?) a pflichtu - kuždy mol pošlušne žeržaš, a se hewak pšešiwu tom' zemskem' wěrchu, tomu amptu šlušne a tej celej gmejne, ak jenomu, wěrnemu podlešpemu debče pšistoj a se tež šluša, žeržaš. (W)šyknno wěrne a pšez (w)šyknog' pšigesna, tak wěrne ak mě Bog pšez swojog' syna Jezum Krista pomagaš derbi. Amen.

2. Přispomnjenja.

Tuta přisaha namaka so na lisčinje knjejstwa (hamtskeho sudnistwa, Amtsgericht) we Złym Komorowje, kotraž so khowa w tannem měščanskim museju.* Zešiwk wob-sahuje 6 łopjenow *in folio* čisłowanych 44—49. Na łopjenu 44 je kónc někajkeho dołžneho jednanja, 45—47 jednanje „zwischen Bastian Lehman zur Rostebrau und seinem Schwager Wlatteš Schlobafen“. Tuto je datowane z dnja 26. maieho rózka lěta 1607 (26. II. 1607). Potom slěduje na łopjenu 48 a 49 wočišćana tu přisaha z tej samej wustojnej ruku spisana, kaž přédnje łopjena, serbski tekst w runych pismikach (Etelšchrift) němski w běžnym pismje (Schrag-schrift). Z tutej přisahu so zešiwk a drje cyły fascikel (zwjazk) skónčeše, přetož na łopjenu 49 stoja jenož štyri serbske a runje telko němskich rjadkow, druhe poldra strony je prózdne. Što je spisarja pohnuło, tutu přisahu zapisać, hač zajimanje za swoju serbsku rěč abo přikazů sudnika, zo bychu tamniši njeserbscy zastojnicy wěsty tekst měli? Što to wě! Za wěste jenož mam, zo spisar běše Serb. Dialektiske wosebitosće su swěru wobkedźbowane a we jenajkim prawopisu zapisane. Jenož na jenom měsće stej dwaj pismikaj wumaznjenej. Lohki pisny zmylk je w 9. smužcy: Churfurštnej město Churfurštnej, a to tohodla, zo na rjadcy žanoho měštna wjacy njebě. Dwě-
lomne mi je, hač je podlešpemu pisny zmylk město podlejš-

pjonemu abo samostatna twórba perfecti activi podejšply, podejšpleho. Jeničke njeznate słowo je *Бѣдѣжна* (*Beděžna*); z kajkeho korjenja to wukhadža, njemóžu wuslédzić, słowo pak je tak jasnje spisane, zo mylenja njeje móžno. Druhe rěčne wosebitosće njech so pozdžišo wobdžělaju hromadže z druhimi žórlami* Zleho-Komorowskeje narěče, přetož teje je tale přisaha čisty a wažny swědk.

* Podobne žórlto Zlo-Komorowskeje narěče je holdowanska přisaha z léta 1892 wot dra. J. Pilka w našim „Časopisu“ létu. 1969, str. 147 sl. wozjewjena. Red.

Němsko-serbski słowničk z wójskich lét.

Zestajał Jurij Libš.

Abgeordneter, zapóslanc	Bataillon, bataljón, -a, m., khorhojnistwo, -a, n., khorhoj wojakow
Abteilung (bei der Artillerie), wotdžěl, -a, m.	Beschlagnahme, zabranje; beschlagnahmen, čazać, zabrać
Abwehrgeschütz (Kanone), wobaraca kanóna	Bestimmung der Preise, postajenje, přiměrjenje plaćiznow
Acht, in die Acht tun, ächten, wuzamknyć z prawow	Beute, dobytk, dobyte twory; Beutestücke, dobyte kruchi (wěcy); Beuteware(n), dobyte twory (pl.)
Administration, zarjadowanje	Blockade, woblehnjenje (wobléhowanje) z lódzemi; lódzniske woblehnjenje
Anwerben (Mieten von Soldaten), najmanje	Brotmarke, khlěbowa znamka
Armee, cyłe wójsko	Central (Mittel)-mächte, srjedźnej mócnarstwje, n.
Armee-corps, jenotliwe wójsko	Dampfschiff (Dampfer), par-Defensive, wobaranje [nik
Armee-Gruppe, džěl (wotdželenje) wójska	Depesche, depeša, -e, f.; spēšna powěšć, f.
Attaché, atašej, -a, m., póslanski pomocnik	Division, divisija, -e, f.
Aushebung, wuzběhowanje, rekrutowanje; zur Aushebung (Stellung) gehen, na měru hić (na wuzběhowanje hić); er ist bei der Ausheb., wón je na měrje	Entente, antanta; zjednočene mócnarstwa
Austausch, wuměnjowanie	Entwertung (des Geldes), wot- hódnjjenje, padnjjenje (pje- njez)
Bajonett, bajonet, -a, m., bodžak, -a, m.; aufsetzen d. B., natyknyć; fallen d. B. nastajić	
Baracke, baraka, -i, f., borloh, -a, m.	

Ernährung, zežiwjenje
 Erziehungs-Anstalt, wo-
 čehnjeŕski wustaw; wu-
 kublacy wustaw
 Feldmarschall, pólny maršal,
 -neho maršala, m.
 Festung, twjerdžizna
 Flammenwerfer (Apparat),
 płomjenjomjetak, -adło
 Flammenwerfer (Person),
 płomjenjomjetař
 Fleischmarke, mjasowa
 Flieger, létar [znamka
 Flugzeug (Apparat), létadło
 Formation, twórbina
 Föderation, zwjazkowanje;
 Conföderation, (ze)zwjazko-
 wanje
 Friede, měr; Vorfriede, n,
 předměr
 Front, fronta, y, f.; čolo, a, n.
 Gebiet, krajina; besetztes G.,
 wobsadžena krajina
 Gefangennahme, zajeeće, po-
 padnjenje
 gefangennehmen, zajeć, za-
 jimać (-ować); popadnyć
 (-adować)
 Gefecht (Treffen), bitwička
 Gefreiter, džesatnik
 Generalmajor, generalmajor,
 -a, m.; Generaloberst, ge-
 neral-pólkownik, -a, m.
 Gesandter, póslanec
 Gesellenhaus, towaššownja
 Gewehr, třělba, -y, f. [(-šnja)
 Graben, hrjebja
 Handgemenge (Nahkampf),
 wojowanje muža z mužom;
 wojowanje z blizka
 Hauptmann, stotnik, hejt-
 man, -a, m.
 Jäger, honjeř

Kanone, kanóna, -y, f.
 Kavallerie, jézdništvo, -a, n.
 Kleinhandel, drobne wiko-
 wanje, drobne wikowař-
 stwo; Kleinhändler, mały
 wikowař, drobnowikowař;
 Kleinkaufmann, mały pře-
 kupce, drobnopřekupce
 Kommunal-Verband, komu-
 nalny zwjazk
 Kompagnie, kompanija, -je,
 f., khorhojčka wojakow
 Konsument, wužiwař
 Korporalschaft, korporal-
 stwo, -a, r., džesatništvo,
 -a, n.
 Kreuzer (Geldstück), krejcař
 Kreuzer (Schiff), križak
 Kriegsverlängerer, podlěšer
 wójny
 Krisis, rozsudny čas, roz-
 sudny wokomik, strach,
 strašny (rozrisowacy) wo-
 komik
 Landsturm, krajobrón, -nje, f.
 Landwehr, krajna wobora
 Legationsrat, legacijski ra-
 džićel
 leichte (Kanone, Artillerie),
 lohki, -a, -e
 Linie, čara
 Marine lódnništvo
 Marktware, wične twory,
 wičny twóř
 Mine, mina, -y, f.
 Minenwerfer (Person), mino-
 mjetař, -ja, m.; M. (Vor-
 richtung) minomjetađlo, -a
 (-ak, -a, m.)
 Munition, municija, -e, f.
 Oberst, pólkownik, -a, m.
 Offensive (Angriff), přimanje

Parlament, sejm
 Pionier, pioněr
 Position (Stellung), postajenje
 Propeller, storkadło, storkač
 Reform, wotnowjenje, wob-
 nowjenje
 Regiment, polk, -a, m.
 Reitergeschwader, jěchařska
 črjóda (-eje, -y); črjóda
 jěcharjow
 Reserve, reserva; skhowana
 pomoc, pomocne wójsko
 Reserve-leutnant, rezervny
 leutnant l. w rezervje
 Revolution, zběžk, spěranje,
 přewrót, přewróćenje
 Rittmeister, rytmištr, -a, m.
 Säbel, tesak, -a, m.
 Sachsenländer, wukhadnik do
 Němcow, słowjanski dželačeř
 (-ska, -čeřka) w Němcach
 Schiedsgericht, wujednanski
 sud (srědniski sud)
 Schuß, wutřěl, -a, m.
 Schütze, třeřeř
 Schützengraben, třeřeřska
 hrjebja
 Schwadron (Eskadron), šwa-
 drona, -y, f., stotnina jězd-
 nych [-a, e.
 schwer (Kanone u dgl.), čežki,
 Seitengewehr, tesak, -a, m.
 Selbstbestimmung, samoroz-
 sudženje, samopostajenje
 Selbstversorger, samozasta-
 rař
 Selbstverwaltung, samozarja-
 dowanie
 Soldatenheim, towařšnja abo
 hospoda za wojakow
 Sommerzeit, létni (lěčny) čas
 Stammrolle, wojeřski zapis(k)
 Stellung, postajenje

Strafverfahren, khłostanske
 Sturm, nadběh [zakročenje
 Stürmen, nadběhowač, d.
 Stürmen nadběhowanje.
 Telephon, telefon, daloko-
 řečak
 Trichter, granatna džěra

Umsatzsteuer, přepředanski
 dawk
 Unteroffizier (Korporal), pod-
 wyšk, -a, m.
 Unterstand, podstup

Vaterländischer Hilfsdienst,
 wótčinska pomocna služba
 Verbrauchen, přetrjebač;
 Verbraucher, přetrjebař
 Vereinshaus, towařstwowny
 dom, towařstwownja
 Verfahren, zakročenje
 Verfassung, wustawa
 Verodnung, postajenje, prikaz
 Verschwörung, zapřisahanje,
 přisahanstwo
 Verwaltung, zarjadowanie
 Vierverband, štworozwjazk
 Vielverband, wjelezwjazk

Waffenruhe, měř brónjow
 Waffenstillstand, přiměr
 Wehrgesetz, woborny zakon
 Wehrpflicht, wojeřska wino-
 watosć; allgemeine W., po-
 wšitkowna wojeřska wino-
 watosć
 Weittragend, dalokonošny,
 -a, e.

Zeppelin, powětrownik, -a, n.
 Zug (Kompagniezug), óah,
 -a, m.
 Zwischenraum, różnota, mje-
 zota, (Entfernung) zdale-
 nosć

Swójbne mjena z Khoćebuzskeje serbskeje wosady z lět 1613—1621.

Z cyrkwinych knihow wučahnyl B. Šwjela.

Tute swójbne mjena sym wupisawši tu zestajał nic po wsach z přičiny domjacych stawiznow. Njeje-li džě to jara zajimawa wěc, zo z tutymi mjenami nazad so wjedzemy hač do časa před třicecílětnej wójni, haj hač do časa reformacije! Hdyž na př. tam w Strobicach stary Gorda w léce 1618 je wumrjel 90 lět stary, je wón so narodził 1528, hišće w Lutherowym času a jeho ród a wězo tež wšitke te druhe rody su tehdy hižo sedzale na swojej rodnej pódze, štó wě, kak wjele stow lět. A hišće džensa su tesame mjena nimale wšitke žiwe we tutech wsach, pak jako swójbne mjena, pak jako přimjena „do dworu“. Wichory 30lětneje wójni po tajkim njejsu tak móčne byle, zo bychu mohle wšitke sponnjeća prjedawšich dnjow wutupić. We tom pak leži za naš čas napominanje, zo bychu so tute mjena, kotrež na kublach leža, zdžeržale njech tež je wobsedzeš druhu Štóz woči ma, móže husto, wšelake druhe zajimawki z tutech mjenow wuslědźić.

Mjena w tutech knihach su najbóle serbscy napisane. W tudomnych knihach na Dešanskej farje pak to zwjetša njeje! Z toho džě so móže nětko tež kradu spóznać, kotre swójbny su serbske byle a kotre němske. Něhduše samostatne wsy wótcow, Brunšwik a Žandow, kotrež jako pozdžiše předměsta nětko samo srjedz města leža, su tehdy ryzy serbske byle, ale tež w měsće Khoćebuzu samym běše tójšto serbskich swójbow.

Mjena z druhich wsow su wot wosobow, kotrež su jako kmótrza zapisane. Te mam za jara wažne, dokoelž z nich so zeznaje, na kotre strony a kak daloko su swójbne počahi šle, a kak je krej so měšała. Po zdaću njejsu tute zwiski mjenjej daloko šle, hač w nětčišim času wulkeho wobkhada, haj snano džěchu samo hišće dale. Zajimawe je, zo w někotrych padach ani němske wjesne mjeno znate njeběše, kaž z tychle zapiskow dowidžimy: z Wugela bey Beškow, z Garij, Luboras z Gor, Lubin, z Bošoje (Bohsdorf), z Kochanoje (Koschendorf), z Chojan, Oslow (?), Luboš, z Proskowa.

Někotre pady tež tu mamy, kak su so serbske mjena přeněmčile abo přeložile: Bruwar oder Chmėlik; Simon Harras od. Fiedler von Šandow; Peter Richter od. Hupac; Albin Richter, sonst Weck; Hans Fiedler od. Pasaroje. Po

tomnicy tutech so najskerje džensa pišu: Richter, Fiedler, Brauer. Tajkich mjenow je wjele. Cyle njeprawje tež přeloža duchowny mjeno Pšiboje na Furehts, widžo jenož zložku „boj“, mjez tym zo mjeno Pšibo wukhadža jako skrótčenka ze staroserbskeho mjena „Přibislaw“.

1. **Khočebuz:** Bartol Apic — Simon Barbuk, Šyman B. — Frau Bogin, sonst Leschkin (Bog-Lešk) — Basto — Abraham Borkow, Berkow — Briesemann (Brězan) — Briccius, Brix — Bamberger — Georg Bosy — Bešow — Jakob Brysčér (Brysczer) im Sprembergischen Turm — Domke — Paul, der alte Dunšk — Gadegast — Harnaš (piware) — Hupac — Haras — Hensel — Hošk — Kampff — Bartol Kalina — Komor — Benedikt Körner — Kolkwic — Kochel — Klimper — Andreas Kosmak — Kšola (auf Kschollens Forberge) — Lintow — Loboda — Loben (auf Loben Furberge) — Luther — Nikol Lausnitz — Melde — Michlitz — Matuška — Moller, sonst Nepila (Nepelin, Nepilen) — Nawart — Naplonka — Sebald Nuza — Pank — Prawoz — Proca (?) — Paschera — Albin Richter, sonst Weck (Wetzke) — Anna Redoric — Retak — Rogowař, Rogowařka — Sigert — Simon Srodan (?) — Skurka — Hans Urban — Zelke — Lucas Scholle (měšćanosta, auf Schollen Forberge).

2. **Wotšow** (Ostro, nětko džěl města Khočebuz): Duch, Duchowa — Diktusoje — Hans Fiedler — Falto, Feltoje — Gerncarojo — Peter Handrow, Handrowa — Juriš — Keemarik — Martin Kozycka, die Kosatzken — Kyšk, Kyschk, Kieschk — Kopš — Kšenkoje (auf Kschenkojz Furberge, in der Ostro) — Kulař — Martinoje, Mertinoje — Mudera, Muderec — Mlunik — Njeboric — Jakob Nosak — Reglik — Rebolik — Sykora — Paul Šymk, Šymcye (Schimeye) — Šypka — Šramina — Tyseharikoje — Warnac, Warnacoje — Wencel — Wilem, Wilamoje — Wosenik, Wosenkoje — Wurkac — Landsknechtka — Zisterflit.

3. **Brunšwik:** Hans Balašk — Anna Bartoškowa — Bac — Kleman Bogašik, Bogoschik — Belke — Brancke — Bruwaroje — Buran (?) — Brožik — Bytlarikoje, Bietlarikoje — Češk — Chmĕlik (Bruwar oder Chmĕlik) — Chochoł — Dalic, Dalicoje — Donat — Duringoje — Felš — Caspar Fiedler — Gusor — Halbing — Halko — Handrik, Handreik, Catharina Handrowka — Himpelmann — Jakubka (fem.) — Janašk, Janaškoje — Jochumoje — Juriš — Karnawke, stara Karnawinka, Karnawic — Georg Kasparik, Kasperik — Kacor, Kacur — Klaške, Kleške, Klešoyc, Klešćic — Klinke Kobilik — Koincan — Thomas Koincak — Konik, Koinik

— Katharina Krošcyc (?) — Juro Kšomicojc — Kšupař — Košk — Kuswik — Kupka — Lěšk — Hans Lěwica (-icka) — Lukaska — Lutol, Lutolojc — Bartel Maznik — Mariank — Matik — Metkojc — Melbach — Michelene — Nakl, Naklojc — Nakleška (fem.), Naklišcyc — Naplonk, Naploneyc — Hans Nimcojc — Wenceslaus Purda, Anna Purzić — Purdak — Pancerie — Plowka, die Plowken — Ptakarojc — Pušel — Plašnik, Plašcyc — Popelc — Proca, Procyna — Pecelka — Reiča, Reitschiz — Ursula Roštok, Roštokojc — Martin Skorke, Skorkowius — Strogon — Skole, die Skolen, Scollina, Tzscholl — Spanier — Šoba, Šupa — Šylanojc, Šulanojc, Šalan, Šalanojc, Šularojc, Schüler — Ščerbak, Ščerbakowa — Šaparik — Šwicarojc — Tware, Twarcojc — Hans Tuchscher — Valte — Zarec — Zuckermann — Ziegler — die behmische Ilse.

4. **Zandow** (Sandow): Bartomeik (?) — Orthia Batkowa — Magdalena Barščanka, Barčanojc — Bog, Catharina Bogowa, Bogojc — Brešek, Elisabeth Brešekowa — Bepstein, Bepsteinka — Bosan, Bosanka — Brewer, Bruwarik — Cyžojc — Chela — Chojna — Jakob Cholowa, Cholowinka — Christopojc — Hans Daldanojc — Georg Dida — Dojna, Catharina, stara Dojninkowa, Dojnic — Donkojc — Dunšk — Dyša, Dyšyna, Dyšic — Frikowa — Glouk, Gloueyc, Gloweyc, Kloueyc, Kloueyna [t. j. Glowka] — Gomola, die Gomolin — Georg Grōsojc — Graskojc — Grěške — Glupiš — Hampko, Hampkojc — Halbink — Haustin (-oje) — Hodlařka — Simon Harras, Fiedler von Sandow — Thomas Hobliš — Hoko, Hokojc — Hys — Peter Richter, sonst Hupac — Anna Juřkojc — Jochumojc — Kaplica, ein Fiedler, Kaplicyna — Klinke — Klowosojc, Klowusojc — Klemankojc — Kantorik — Kopš — Koremarik, Keremarikowa — Kosticka (fem.) — Kozyckowa, die Kositzken — Kšuparojc — Kšinkojc, Kšonkojc — Kulcyna — Barbara Langowa — Laplic(?) — Lemanka — Liška, Lišcyc — Lochowa, Lochojc — Matikojc — Martin Melda, Ilse Melžina, Melžic, Elisabeth Melžic showeka — Meňk — Mrozk, Mrozkojc — Myslik, Muslikowa — Nawolenkojc — Nowack — Hans Nowy — Niklawšojc — Hans Fiedler oder Pasarojc — Perga, Pergojc — Pipa, Pipina, Pipic — Pipka, Pipeyc — Philipojc — Kaspar Redora, Redorinka, Redoric — Roiter, Reutar, Reutarka — Rumpoš — Rust — Rabik — Sloma, Slomke, Slomena — Smalic — Stopa — Synkowa — Šimeyc — Šimencojc — Šymankojc — Šoltka — Albin Šlodarik — Tolma, Tolminka — Tzschola, Scholink (?) — Worešk — Wolenik, Wolenicka.

5. **Strobice** (Ströbitz): Běla, Margareth Bělina, Bělic — Katharina Baltinka, Baltinoje — Baltinašk — Bosy, Bosyna, Bosyc — Budař, Budařka — stara Bukowa — Bulian — Bola, Bolic — Dalic (masc.) — Drogon, Drogonoje — Drogacnje — Jakob Fabian — Jakob, stary Gorde (wumrjel 24. 12. 1618 w starstwje 90 lět), Gorźic — Gehrka, Gorkoje — Grosoje — Halko — Hanuš, Hanušoje — Simon Harnaš, Harnašoje — Jandowk, Jandoyk — Jank — Jakubašk (-oje) — Jury, Katharina Jurika, Jurijoje — Jazork (-owa) — Walpurg Kaculic — Bartol Klawuš (-oje) — Kleman — Kšišow (-ka) — Kowal — Matšo Kublik — Kšon (-oje), Kšchon, Ktzonowka (nětko Seon) — Koinean — Lenik (-oje) — Linzyc — Lobožic — Maznikoje — Mlunikoje — Dorothea Mudrikowa (koje) — Mužyk — Mjedwef, Midwosch — Nagorka (reyc) — Pěskař (-rojč) — Petk, Petkowa, Petkoje — Rataj (ka) — Ryšk (oje) — Skodow, Eva Skodoje — Skora (ric) — Hans Styric — Šola, Šošina, Šošic — Tzadojz (Tšadoje) — Zelesk.

6. **Cazow**: Borlochoje — Dalic — Anna Gornic — Ursula Gomolic žowka — Kofen, Eva Kofernoje — Kowaleńic — Kulař — Kuba — Matthäus Peš, Pešowa, Pešoje — Šyměńic, Šymańic — Orthia Šejnoje, Šojnic — Ščepanoje, Tzschepanka — Welanoje.

7. **Rogėńc** (Branitz): Andrejkoje — Hans Bartoška, Bartošowa, Bartašoje — Eva Hermanka — Hans Hońelic — Andreas Hampuš (oje) — Georg Heina, Henoje — Hans Jost, Jošt (oje) — Kroloje — Kula — Kaša Końcanoje — Lecharka, Lecharoje — Matik (Matyjk) — Michelik, Michelka (fem.) — Nugloje — Perga, Pergowa — Georg Perška — Peter, der lange Schneider — Michael Ratoje — Martin Šwerc — Tonus, Donus (oje) — Tkalcoje — Wincarik.

8. **Dešank** (Disseuchen): During — Golin (oje) — Hankoje — Thomas Hentšel (ka), Hantšeloje — Hobertak (oje) — Jankoje — Kotlowk — Krawc (Margareth Krawuzka) — Ladoje — Lecher, Lechar — Ilse Nagorcyna — Nowak — Rubin (ka) — Starošic.

9. **Žylowk** (Merzdorf): Bale — Barbukoje — Barukoje — Baruchoje — Dorothea, stara Bosańcowa — Buxstein (Bosčan?) — Cyž (oje) (Tzschisoyz) — Cholowk, Eva Cholowka, Cholowkoje — Greške — Grochoje — Handrowkoje — Hannesoje — Hankoje — Hanškoje — Margareta Huskoje, Husoje — Jankoje — Keremaroje — Końcan (oje) — Koslowkowa (?) — Georg Kosćik (?) — Ursula Kopina, Kupic — Kosifojz (Kosyzoje, Kosykoje?) — Ladoje — Markar (-ka) — Měšćanoje — Orthia, alte Pigolina, Pigolic

— Rojk, Rojoje — Rubyn — Šulšic — Stopic — Šupa
abo Župa (Schupic) — Woskoje — Žimer(oje), (Matthäus
Schimer, Simeroje) — Christoph, der Hegereuter (najskerje
Buxstein).

10. **Lakomej** (Lacuma, zur Lacuma, von der Lacuma,
Lukoma): Andreas, der Vogt, Andreas, die Kasemutter,
Mann, Christina, die Kasemutter — Margareth Bilina —
Georg Bolcoje — Gregor Cholowa, Vogt von der Lacoma
— Georg Hulrich — Anna Goržic — Rak — Andreas
Wencke, šapar.

11. **Rogozno** (Wilmsdorf): Buloje — Carnic —
Bartol, stary Drab (1616), Draboje, Traboje — Anna Heu-
riškowa — Huraz(k)oje — Kochman — Jakob Kobela —
Markusoje — Měšćan — Mlynikoje — Myšnafoje — Niža-
noje (abo Nyžanoje?) — Hans Richter — Rejkoje, Rojk
— Šancyc — Šwicoje — Troba, Trobic, Trobicoje (?) —
Welkoje — Werchonoje.

12. **Zaspy** (Saspow): Bubnař (-ka, -koje) — stara Bo-
šina, Bošic, Bušic — Dušina — Groch — Hurbańic —
Bastian Kacula — Kańcencyc — Ketlicoje — Kopyš (-oje)
— Lewa, Lewina, Lewych, Lewic — Matyš, Matuškoje —
Peter Matko, Matkowa — Jakob, hetkoje podružnik —
Micheloje — Nagorcyc — Pela, Pelic — Jakob Pero, Perko,
Eva Perowa, Anna Perkowa — Georg Plašňa, Plašnic —
Eva Pšuskelka — Rataj (-ka), Ratajoje, Ratoje [drje Ra-
tajic] — Redoř — Georg Richter — Reička, Reičic —
Rumpoška — Smoła, Smoļcyc — Walpurg, stara Syńkowa
— Šelinkoje, Šelnikoje — Šwarogoje — Šwěroje — Peter,
stary Tripl, Tribl, Tryploje — Tuta, Tušina, Tušic — Martin
Tšadow — Twaržic.

13. **Chmelow** (Schmellwitz): Bacoje — Chutk, Agnes
Chutkowa — Dešan, Dešanka — Grasko, Graskowa —
Anna Grosowka — Hampoje — Gregor Kańcenc (-yc) —
Keremar (-oje) — Lehmann — Lenik — Lukas (-oje) —
Moink — Georg Nowy, Katharina Nowych, pšebuwalnica
— Pešowka, Petšowka, Petšoje — Roblikoje — Sroka,
Sroyc — Stojan (-ka, -oje) — Šwěžen (-oje) — Šanca, Šan-
cyna — Tatań (-oje) — Wenkoje — Žřebinka — Bartuš Župa-
noje — Joachim, auf Meißners Gutte (na Myšnafoje kuble).

14. **Škadow** (Skadow): Blask, Blasko, Anna Blasowa,
Blaskoje — Bartol (-oje) — Bartuš (-oje), Bartuškoje, Bar-
toschkens, Bartošoje — Bastoje — Boskoje, Beskoje — Bešk
— Brobošoje — Brol — Anna Carnojška, Zarnoischojz,
Simon, Carnojskich Söhnlein — Ursula Domaška, Domaš-
koje — Dubian, Duban, Dubenoje, Dušanoje — Grogor

(-oje) — Grochoje — Hans Gajko (Geiko) — Georg Głodnych — Jakub Hurlik, Ulrik, Hulrikoje, Horlichojce, Hulriška — Husok, Wusok, Husokowa — Gregor Hyzia, Hyzoje, Gyzynka (Hychfojz, Hifojz) — Janoje — Keřkoje — Kobela — Kosak (Košak, Kofak), Georg Kosakoje oder junge Bartušoje — Lawkoje, Lowkoje (Laukojz, Lowkojz) — Melkař, Melchařka, Melcharoje — Morlinoje — Moroje — Pawlišoje — Hans Pušćiški (?) 1615, Pušćinařoje — Słomic — Spornař (-oje) — Sowie — Šćepan — Simon Trobie — Matthäus Zarec, Zarecka — Žandowka, Žandoje (abo Šandoje Schandojz) — Žergoň.

15. **Depsk** (Döbbrik): Balkoje — Bališ, Balšowka, Balšoje — Bělawka, Bělých (Belych, Belich) — Brol, Brolowka, Broloje — Carnic, Cernic — Domkowa, Domkoje — Magdalena Domlikowa — Dehse — Dypš(-owa) — Gabencoje — Garulka, Gargulina, Gargulic — Hans Gorzić — Grogoroje — Hapula, Hapulic — Halkoje, Holkoje — Jan, Janowa — Jandowk — Albin Końcak, Końcakowa, Końcakoje — Košan (-oje) — Kosař — Kobela — Klamar — Kubo — Łopa, stara Lopinka, Lopic — Lucyja (Lucia) — Lišeye a Fuchsoje — Morling (-owa) — Moroje — Mrozkoje, Bartuš Mroz Grogoroje Tochter — Pachole (-ka), Pacholic — Placoje — Bartol Pawlik — Pšiboje oder Furechts, Pšip — Poršowka, Poršoje — Bartol Richter — Gregor Roblik (-oje), Robloje — Sowa — Swežon (Sweschon) — Srigař (abo Zrigař: Srigarojz) — Šepulic, Šće pulic, Tzschepuliz — Bartol Šedny, Bartoša Šydnego Weib 1618, Georg Šednych, Anna Šydnic — Šulšic — Šwelinka, Simon Šwelic — Tkalc — Gerdruth Trulowka, Anna Truloje — Tonko, Donko.

16. **Z cuzych wsow**: Schoschik v. Schiwis (Šoššik ze Žiwiz) — Holicoje v. Oscow — Bartol Greškoje, Anna Lochoje v. Kochanoje — Duřšman, Jazork, Wilamoje v. Kl. Gaglov (z Gogolowka) — Urban Loch v. Jessen (z Jaseňa) — Bartol Lypak v. Finsterwalde (z Grabina, wojak) — Elisabeth Schmidt's (Kowaloje) aus Schorbs, Lehmann (Lenik) von Schorbst (ze Skjarbořca) — Kocuroje v. Gr. Liesko (z Liškowa) — Stefan Mosser (Měšař? abo Nož?) v. Chojan — Peškoje v. Kokrow (z Kokřowa) — Klawuškoje v. Bošoje — Melchior Ležin v. Rubin (z Rubyna) — Sykoric v. Taubendorf (z Duboje) — Baćoje v. Petershain (z Wikow) — Gregorius Kaspork v. Sylow (ze Žylowa) — Bartels v. Stregow (Barteloje z Stšégowa) — Paul Meršeńcoje, Bingerlinoje, Knošyc, Hampoje Borkojskich, Jenichen v. Sylow — Gotkoje, Goukojz, Hokonoje v. Drehnow (z Drěnowa) — Kristopoje, Šoraz, Ratajoje v. Dissen (z Dešna) — Zar-

banojc v. Henersbruk (z Mósta) — Nowackoje v. Gr.-Döbern
 (z Welikego Dobryňa) — Tzawnikoje, Dutškoje v. Kahren
 (z Kóřeňa) — Janscheloje v. der Fehre (z PRAWOZA) —
 Bumbic v. Schlichow (ze Słychowa) — Krüger von der
 Rogosen (z Rogozna) — Brotschwerdt v. Olmütz, Leinweber
 (tkale z Wołomuca) — Bartuš v. Smugrow (ze Smogrowa)
 — Lėnik v. Müschen (z Myšyna) — Lowoje v. Groß Bade-
 meusel (z Welikich Bóžemysli) — Šypka v. Guben (z Gubina)
 — Grokor v. Lubostsch (z Lubošca) — Krüger z Proskowa
 — Ridlers Sohn v. Mloschy (z Mloži) — Gišcyny Sohn v. Du-
 brawe (z Dubrawy) — Dušyc v. Cuntendorf (z Kunice abo
 Góřenowa) — Lechař v. Groß Gaglow (z Gogolowa). — Petšik
 v. Papitz (z Popoje) — Simon Harras von der Klinge (z Klinki)
 — Kyškoje v. Leuten (z Lutola) — Pötzscha, Homanojc v. Kl.
 Oěnik (z Wóseńcka) — Juriš v. Golßen (z Gólišyna) —
 Mroz v. Leuten (z Lutola) — Wuta aus Radmersdorf (z Rado-
 wašoje?) — Schenkaroz v. Newhaus (z Kopańc) — Jamnojc,
 Čornojc (Hornjołužičau?) v. Tschaksdorf (z Tšěšoje) — Saxoje
 v. Wüstenhain (z Huštaňa) — Winarojc v. Sergen, zum
 Sergen (ze Žergoňa) — Konojskoje v. Hase (z Hažowa) —
 Bukoje v. Gagel (z Gogolowa) — Wojto v. Gablonz (z Jabłońca)
 — Priska Liskoje v. Choric — Smogorojc v. Briesen (z Břa-
 zyńe) — Koňack v. Missen (z Pšyńego) — Titrichoje v.
 Fetschow (z Wětošowa) — Kublikoje v. Turnow (z Turnowa)
 — Gnikoje v. Kolkwitz (z Gólkoje) — Klimank v. Brieěnik
 (z Rjasnika) — Bruk z wurgela bey Beškow — Zimmermann
 v. Driliz — Kriiziz v. Jenischwalde (z Janšoje) — Natuš
 von der Schliffe (ze Slepoho) — Diktusoje v. Newendorf
 bey Forst (z Nowej Way p. Baršća) — Mlynikoje v. Leuten
 hinder Lubbin (z Lutola za Lubinom) — Gieblaroje v.
 Hänichen (z Hajnka) — Matik v. der Alten Döber (ze Sta-
 reje Darbny) — Mrozojc v. der Madel, Rubin zur Madel
 (z Módleje) — Kasporoje v. Siemerschdorf (ze Žimoroje) Mal-
 koje v. Gródišch (z Grožišća) — Poršic v. Trebendorf (z Trěbeje)
 — Chojnic z Garij — Kowalik v. Gor — Lukaskoje v. Strado
 (ze Stšadowa) — Sigmund Houke v. Deulitz (z Duloje) —
 Kasporikoje v. der Griesse (z Grěšńe) — Kožkaroje v. Lu-
 bíchow (Lubochowa) — Schuschouk v. Kl. Lieškow (z Liš-
 kowka) — Schuritz v. Schlicksdorf (ze Słychowa?) — Lüba-
 kojz v. Kl. Döbern (z Dobryńka, z Małeho Dobryňa) —
 Parnak von Maust (z Ust'a, Wusća, Husća, Husa) — Simkojz,
 Końcan, Šucyc, v. Kikebusch (z Kibuša) — Kašenkoje v.
 Gostrosow (z Góšćeraza) — Mysliñojc v. Kschischow (z Kši-
 šowa) — Hawetinojc v. Groß Oěnik (z Wóseńcka) — Cechoje
 v. Gesor bei Kalau (z Jazorow p. Kalawy) — Kowaloje v.

Groß Kolsk (z Kólska) — Paproška (fem.) v. Galinchen (z Gólinka) — Matthäus Nowych v. Gulbin (z Gólbina) — N. N. aus Gesar (z Jazora) im alten Lande — N. N. von Pinne (z Pńowa) bei Luboras — N. N. vom Berlin.

17. **Wšelake drobnostki:** a) **Serbscy duchowni ze wšelakich wosadow:** Andreas Briccius, farań w Brjazyni (†); Jurij Chojna, farań w Brjazyni. — Klemens, farań w Lutolu. — Fryco Wjažkař (Friedrich Heusler), farań w Dešnu; Jurij Błažyj (Georg Blasius), farań w Dešnu. — Michał Šandor (Michael Schander), farań při serbskej cyrkwi w Khočebuzu; Gyrnichius, diakonus při serbskej cyrkwi w Khočebuzu, woženi so 13. 7. 1618 z Katarinu Hoskec, Muškojskeho fararja Jurja Hoska džowku (Katarina, Georgi Hoskii, pastoris Mulknitzensis filia). — Andreas Soorzokius, farań w Budyšinku (w Hornjej Łužicy). — Christoph Vinks (abo Pinks, farań w Rakecach, H.-Ł. — David Titius, farań w Modłej (zur Madel). — Marćin Roj (Martin Roy), farań w Gogołowje. — K tomu Hans Klemank, serbski Kustos, a Michał Hüfner, 1641 stužobnik (Diener am Wort) při serbskej cyrkwi w Khočebuzu.

b) **Swójbne mjena so často njewobkedźbuja porno powołanjam;** tak so tam zapisuje na př.: Feldhüters Kindl von Branitz; eine frembde Magd; ein wendischer Mann bei Hans Hutmacher; einer von Döbrig; Sauhirten Kindl von Ströbitz; der alte Vogt vom Sergen; Georg, ein Schröter; Schäfer von Sylow; Drogazes Sohnstochter; der Schmieden auf der Puschszina Hausgenossin (w Khočebuzu); Hans, Töpfer beim Tschakenthal im Brunschwege.

c) **Krćeńske mjena:** Albin. Bastian. Bartel. Bartuš. Christoph. Erasmus. Jurij. Jakub. Hans. Melchior. Muto (Matthaeus). Martin. Pawoł. Pěter (Pěťš). Philipp. Simon. Stefan. — Barbara. Bartoša. Eva. Hedwiga. Katyrna (Catharina). Madlena. Margareta (Greta). Orthija. Sabina. Truda (Gertruda). Wóršla (Ursula).

d) **Powołanja w tehdyšim času:** Wšitke su tam němски zapisane a su to: blidař (Tischer). ćesla (Zimmermann). hadrowuš abo hadrješćař (Lumpenträger, w Žandowje). hajnik (Hegereuter, w Žyłowje). hejtman (Hauptmann a Vogt). Komaznik (Thärführer). Khódnik (Feldhüter). lijeř (Kangieřer). měchipaćeř (Orgeltreter). młyńk (Möller). pastyř (wjesny p., Hirte, w Zaspach). piwarc (Bierschröter). podsudnik (Vicerichter). stódnjeř (Maltzführer). sudowjeř (Büttner). sukelnik (Tuchscherer). winicař (Wincer, w Liškowskej farskej wosadže worak (Ackermann). wowćeř (Schäfer). zaspěwař abo zanošeř (Chorführer). ćeleřka (Kälberhirtin). džowka (Magd). služobnica (Dienerin). swinjarřka (Sauhirtin).

Varianty delnjoserbskeho Wótčenaša.

Zestajať B. Šwjela, farar w Dešnje.

Hačrunjež swjaty Wótčenaš (Wóscenas) w bibliji je čišćane, je tola wjele variantow w ludowym erće; najspodźiwnišo pak je, zo nihtó jón tak njespěwa kaž w bibliji steji. Příkladna toho drje je, zo lud je sebi po swojim rozumje to a druhe wujasnili a připrawili, njeprašajo so za pismikom, kotryž je čišćany, ale za duchom modlitwy. Druha příčina snadž je, zo „wošenas“ so z hłosom spěwa k blidu, při swjatej wječeri a druhim a k temu so zjewi potřeba, tu a tom słowčko abo pismik přistajic, dypkow dla. W přiducym chcú něko te wšelake varianty zestajec, kotrež pak ze starych knihow pak z ludoweho erta něhdy sym napisal. Woznamjenjam jednotliwe žórła z pismikami a to takle:

- a) 1574. Moller (farar w Třupcu: přenje katechism. knihi): Wósc nas (naš?), kenž sy na ńebju
- b) 1747. 1769. Fabricius (Katechismus): Wošc naš, kenž sy na ńebju
- c) 1855. tónsamy: Wošc nas, kenž sy na ńebju
- d) 1774-1854. Heilsordnung (Hordnunga togo strowja): Wošc nas, kenž ty sy na ńebju
- e) ca. 1770. Wille (Mała cyrkwinska agenda): Wošc nas, kenž sy na ńebju
- f) 1739. Hausbuch: Wošc naš, kenž ty sy na ńebju
- g) 1869. Tešnar: Wošcy nas, kenž ty sy na ńebju
- h) 1869. Katekismus: Wošc nas, kenž sy na ńebju
- i) 1879. Fryco (3. hudawk): Wošcy nac, kenž sy na ńebju
- k) ca. 1850. Pauwic z Wětošowa (Mała serbska rukopisna agenda): Wošc nas, kenž ty sy na ńebju
- l) 1854. „Br. Casnik“: Wošc nas, kenž sy na ńebju
- m) 1903. Rězo-Janšojski (na kemšach): Wošce naš, kenž sy na ńebju
- n) 1903. Markula ze Zaspow (60 lět): Wošce nas, kenž ty sy ńebju
- o) 1903. Bubnafejc džowka z Liškowa (30 lět): Wošce nas, kenž sy na ńebju
- p) 1903. Pačeřske džěci (w Khočebuzu): Wošce nas, kenž ty sy na ńebju
- q) 1710. Nowy testament (přelož. wot Fabriciusa): Wošc nas, kenž sy na ńebjach, Matth. 6, 9—13.

1. próstwa: a) Woswěšone buži twojo mě
 b—e, g—i, l—q) huswěšone buži (k: buž) twoje mě
 f) wuswěšone buži twojo mě
2. próstwa: a, b, c, f) Pšizi k nam twojo kralejstwo
 d, h) Pšiz k nam twojo kralejstwo
 e, g, i, k, o, n, p) Pšiz k nam z twojim kralejstwom
 m) Pšizi k nam z twojim kralejstwom
 q) Twojo kralejstwo pšizi
3. próstwa: a) Twoja wola se stani ako tam na
 ňebju, tak teke hewi nad zemi
 b, c, d, f, g, i, k, m, n) Twoja wola se stani ako tam na
 ňebju, tak teke (tek) how na zemi
 k) — — se stani (o: stañ) kaž (*resp.*
 ak) — —
 l) — — se stani ak(o) tam na ňebju
 q) Twoja wola se stani ak na ňebju
 tak tež na zemi
4. próstwa: a, e) Daj nam žinsa naš 'šedny klěb
 b, c, d, f, h, k, m, l, q) Naš 'šedny klěb daj nam žinsa
 g, i, o) Daj nam, Bog, žinsa naš 'šedny klěb
5. próstwa: a) A wudaj nam naše winy, ak my
 wudawamy našym winikam
 b, c, d, e, m, q) A wodaj (f: spušč) nam naše winy
 ako my (f: je) wodawamy (f: spušč-
 čimy) — —
 g, i, p) A wodaj nam naše winy ak (h, n, l:
 ako) my je wodawamy — —
 k, o) Wodaj nam naše winy ako my
 je — —
6. próstwa: a) A ňewěži nas we spytowaŋe
 b, c, f, q) A ňewěži nas do spytowaŋa
 d, e, g, i) A ňewěž nas do spytowaŋa
 o) Njewěž nas do spytowaŋa
7. próstwa: a) Ale wymoży nas wot zlego
 b, c, d, e, h) Ale humož (g: humožy) nas wot
 togo zlego
 f, k, m, l) Ale wymoż (g, i: wimož) nas wot
 togo zlego
 o) Wymoż nas wot šyknogo zlego
 n) Ale wymoż nas wot šyknogo zlego
- Wobzamknjeje: a) Pšeto až (m: pšeto) twojo jo to:
 kralejstwo, ta moc, a to knězstwo.
 (m: ta cesć) wot nišerstwa k nišer-
 stwu
 b, c, d, f) *cacaf*.

e, g, i, p) Pšeto twojo jo to kralejstwo a ta moc a ta cesć wot nišernosći až do nišernosći (g: ta cesć do nišernosći)

o) Pšeto twojo jo to kralejstwo, twoja jo ta moc a ta cesć wot nišernosći až do nišernosći. Amen.

Prispomnjenja k jednotllwym wosebitosćam:

Wošce so wurjekuje, hač runjež dyrbjalo so pisać a prajić wóšce (hs. wote, česki otec); wošce je stary *vocativus* a ma so tu wužiwać, kaž lud to čini. Hdyž Tešnaf piše wošcy, njeje tutu twórbu prawje spóznał, ale za *pluratis majestaticus* měl.

nas so praji po hrekskim originalu (ἡμῶν), mjez tym zo (wóšce) naš je po lačanskim „*pater noster*“ zložene.

woswěšone, wóswešone je z podwječornych narěčow autorowych, mjez tym zo hewak tuta próstwa jenož we twórbje buži a buž so rozdzěla. Tutón rozdzěl je hišće džensa we ludowym erće a slyšes pak tu pak tamnu twórbu. Runje tak tež w přiducymaj kazakomaj: pšiz(i), stan(i).

W druhej próstwje je zajimawe, zo je lud sebi nje-wosobinski text originala přetworil na wosobinski: pšizi (ty, Jezu) z twojim kralejstwom. Tak so powšitkownje spěwa.

Rozdzělki w 3. próstwje so wobmjazuja na krótkke słowčka tam, te k(e), ako(o) a su hlósneho spěwanja dla. Hewi je stara dialektiska twórba město how.

W 4. próstwje přistaja lud słowčko Bog.

Wudaj, wudawamy w 5. próstwje stej drje za wódaj, wódawamy, a je nam znamje. zo je so w tamnej narěči ó nimale kaž u wurjekowało; spušći je po grichiskim ἄρα.

W 6. próstwje je we spytowanje jedyn tych mało příkladow ze staršeje literatury, zo so we z akkusativom nałožuje. Hewak tu wobkedžbujemy stare imperativy na -i, -y, kajkež su hišće we 1., 2., 3. a 7. próstwje.

W 7. próstwje wymož, wimož je jenički zbytk předložki wy (přir. česki vymaháti). Tuta 7. próstwa ma we sebi wosebite prašenje wukładowarjow, hač wuraz originala *ἐπὶ τοῦ νενηποι* ma so wzać jako *masculinum* (= wot čerta) abo jako *neutrum*. Němski přeložk helwetiskeje cyrkwe je njewěstosć wostajil: von dem Bösen, runje tak je činił serbski přeložk a) wot (togo) złego. Luther pak je twórbu wzał jako *neutrum*: von dem Übel. Serbski jednory čłowjek runje tak so rozsudži prajicy: wot wšyknogo złego. Twórba

słego je zmylk pisarja, hačrunjež dvojey so namaka a to pola Mattheja 6 a Lukasa 11.

Kněžstwo: kak je autor na tuto slovo přišoł, njeje mi jasno; hač snano z přehladanjom je stajil porno kra-
lejštwu.

Wot niměrnosći až do niměrnosći je polniši wuraz hač w originalu a namaka so tak tež w druhich rěčach kaž němski von Ewigkeit zu Ewigkeit, hs. wot wěčnosće hač do wěčnosće, polski na wieki wiekow.

Prispominam hišće, zo w ludowym erće wošćenias plaći jako jene slovo *masculini generis* a sym slyšał twórby: ten wošćenias, we tom wošćeniasu, z tym wošćeniasom.

Wěcowniki z přidawnikami.

Zezběrał Jan Radyserb-Wjela.

Tuta zběrka podawa přikłady k tomu, zo ma Serb-
ščina husto wěcownik z přidawkom, hdžež Němčina
zestajanku z dweju wěcownikow jako jene slovo trjeba.
Tele alfabetiscy zřadowane přikłady z wjetšeho džěla hišće
w našim Pfulowym serbsko-němskim słowniku njestoją.

B.

- Babiski wustoj, Hebammenkenntnis
- Babjace basnički, Altweibermärchen (1. Tim. 4, 7)
- Bablindowe swjećatko, Pergamentheiligenbild
- Babylonska mjeřwjeńca, Wirrwarr, Menschengewühl
- Bahnjeński čas, Lammzeit
- Bajkafske (t. r. baječne) knihi, Märchenbuch
- Baldrijanowe krjepki, Baldrianstropfen
- Balsamska wón, Balsamduft
- Bankowski lisćik, Banknote
- Barbjata blaba, Flunkermaul
- Bartromski herman, Bartholomäusmarkt
- Basniske knihi, Fabelbuch
- Bawlmjany płat, Baumwollenzeug
- Bejerowska plipa, Schwatzgüschel
- Belijalske zloby, Satansgrimm
- Běla hlowa, Weiskopf
- Běla hlina, Thonerde
- Běla Hora, Quarzberg (beim Dorfe „Běla Hora“,
deutsch: Dorf Belgern)
- Běla ručka, Weißhändchen
- Běla ryba, Weißfisch, Silberfisch
- Běla skała, Quarzfels

- Běla smjere, Todesgöttin
 Běla šijka, Steinschmätzer
 Běla Woda, Weißwasser (Ort)
 Běla wopuš, Weißschwanz (Vogel)
 Běle Noslicy, Weißnaußlitz
 Běle piwo, Weißbier
 Běle šaty, Weißzeugwäsche
 Běle wino, Weißwein
 Běly éok, Weißfluß (Leukorrhoe)
 Běly krošak, Apfelschimmel
 Běly Kholmc, Weißkullm
 Běly tykanc, Weizenkuchen
 Bělbohowska wěža, Bielebogturm
 Běleŕski kalk, Tünchkalk
 Bělné drjewo, Splintholz
 Běrnjaca mjatka, Kartoffelmus
 Běžite pismo, Kurrentschrift
 Běžna studžeń, Fließbrunnen
 Běžity pěsk, Flugsand
 Bite pjenjezy, Münzgeld
 Biskopska dostojnosť, Bischofswürde
 Bjederna ból, Lendenweh
 Bjedrowa začeklizna, Lendengeschwulst
 Bjesadny wječor, Unterhaltungsabend
 Bjernjanske pjenjezy, Rentengelder
 Blazniske (t. r. blazne) kusy, Narrenpossen
 Blazne rěče, Narrenschnack
 Błudna hwězda, Irrstern
 Błudna swěčka, Irrlicht
 Błudne džěci, pl., Unzuchtskinder
 Błudžeŕska (t. r. błudna) wučba, Ketzerlehre
 Blachowe pjero, Stahlfeder (zum Schreiben)
 Bledzaty Liba, Laberhans
 Blidowe pačerje, Tischgebet
 Blidowe towaŕstwo, Tischgesellschaft
 Blizke widženje, Kurzsichtigkeit
 Blotowe želežko, Plättstahl
 Bobjaca mjatka, Bohnenmus
 Bobjace (t. r. bobrochowe) tyčki, pl., Bohnenstangen
 Bójske džěci, Götterkinder (Ps. 89, 7)
 Bolaca žalba (město: na bolace), Wundsalbe
 Bolosćiwe džěco, Schmerzenskind
 Bolosćiwe ložo, Schmerzenslager
 Bolozne nocy, pl., Kummernächte
 Boranjaca maja, Schafbockschürze

Bołmoněna (bowoněna) njedžela, Palmsonntag
 Bołmoněny hermank, Ostermarkt
 Bozankowy drjewjak, Hollunderdicksaft
 Boža martra, Mutterkraut, Christuskreuz
 Boža nóc, Christnacht
 Boža ručka, Schlagfluß
 Boža služba, Gottesdienst
 Bože ćělo, Frohnleichnam
 Bože džěčo, Chrikind, Weihnachtsgabe
 Bože sedleško, die Wehklage
 Bože slóněko, Sonnenkäfer
 Bože spēće, Himmelfahrt
 Bože ranje, Ostermorgen
 Boži dar, Gottesgabe
 Boži džeń, Christtag
 Boži posoł, Gottesbote
 Bramborski kraj, Preußenland
 Bramborski wětrik, Windbeutel
 Bratrowske a sotrowske džěci, Geschwisterkinder
 Brěčkowe wino, Birkenwein
 Brězowski šolta, Birkenhänsel (Ruthe)
 Brjodawkowy wobalk, Warzenpflaster
 Brjozná murja, Ufermauer
 Brónski hózdź, Eggenzinke
 Brózdny kón, Handpferd
 Brózne wrota, Scheunthor
 Brući čerw, Käfermade
 Brukace lěto, Maikäferjahr
 Brune piwo, Braumbier
 Brunkowa wón, Ruchgrasduft
 Brusniča zawara, Preißelbeereinsud
 Bubnařski hołb, Trommeltaube
 Bubonowe hejki, Trommelschlägel
 Budžaty zegeř, Weckuhr
 Budžeřski htós, Weckstimme
 Buksowy wobsad, Buchsbaumeinfassung
 Bunclowy šewc, Filzschuhmacher
 Bunčaty kwas, Tummelhochzeit
 Buwolace rohi, Büffelhörner
 Burske kubło, Bauerngut
 Butřankowe srěbanje, Buttermilchgetränk
 Butrowa Hora, Butterberg (b. Bischofswerda)
 Butrowa křince, Butterbüchse
 Byča hlowa, Brummochsenkopf, Starrsinn
 Bydleńska dań, Hauszins (auch: podružna dań)

C.

Caltowe hětki, Semmelbänke
 Cankate rubno, Fransenteppich
 Cibata hlowa, Zottelkopf
 Člonjeński khódža, Zollwächter, „Grenzjäger“
 Cybleńska budka, Grünzeugladen
 Cybnjena hłojčka, Faselhans, Faselliese
 Cyganske ruki, Diebsfinger
 Cyrkwine lěto, Kirchenjahr
 Cyrkwinski toleř, Klingelbeutelpfennig
 Cyrkwjenska služba, Kirchwäteramt

C.

Čepčawy (t. r. čepčerski) Liba, Prahlhans
 Čepłske činjeje, Mordsmacherei
 Čertowe howno, Teufelsdreck
 Čertowska cwólba, Teufelsgelichter
 Čertowske směchi, Hohngelächter
 Čerwjena wopuška, Rotschwänzchen
 Čerwjene bėženje, Rotlauf
 Čerwjeny čumpjeř, Rotschwänzchen
 Česne wrota, Angstpforte
 Česki wětrik, Südwind
 Činkařske hrono, Zauberspruch
 Čisćowe čwile, Fegefeuerqualen
 Činjeny paduch, Erzdieb
 Čisty palenc, Koraschnaps
 Člowječne wustawki, Menschenatzungen
 Člowječi skutk Menschenwerk
 Čmačkowy palenc, Pflaumenbranntwein
 Čmjełojty njeduch, Zankteufel
 Čłowska šlachta, Menschengeschlecht
 Čopne zlěhwo, Zapfenlager
 Čerwjeny wusadk, Nesselfriesel
 Čerwjene wusypicy, Scharlachfriesel
 Čorna Woda, Schwarzwasser (Fluß)
 Čorny Khołmc, Schwarzkulm (Dorf)
 Črijowa třaska, Schuhschnalle
 Črjewjaca waka, Spulwurm
 Črjopjeněna hromada, Scherbenhaufen
 Čućiwa duša, Gefühlsmensch
 Čušliwy nós, Schnüffelnase
 Čumpata wopuška, Bachstelze

C.

Čahly skót, Zugvieh
 Čečita studžeň, Fließbrunnen
 Čehnita studžeň, Ziehbrunnen
 Čelařniska služba, Leichenschaueramt
 Čelna žadosć, Fleischeslust
 Čemne mysle, Trübsinn
 Čelny puć, Leichenweg (na Židowje)
 Čeňka kudžel, Feinweragroeken
 Čeňka přaza, Durchfall
 Čeňke wuši, Gehörsschärfe
 Černjowa jahoda, Brombeere
 Černjowa króna, Dornenkrona
 Černjowa róža, Gartenrose (Centifolie)
 Česne mysle, Seelenangst
 Češke mysle, Schwermut
 Čicha nóć, Karfreitagsnacht
 Čichi pjatk, Karfreitag
 Čisowa barba, Braunröte
 Čišćeřski zmylk, Druckfehler

D.

Dajaty kašel, Stiekhusten
 Daňski kroš, Zinsgroschen
 Dawski běrka, Steuereinnehmer
 Dawne časy, Vorzeiten
 Delečna wjes, das Niederdorf
 Delni Wujezd, Uhyst an der Spree, Niederuhyst
 Deskowana kara, Kästelkarre
 Deskowy rézak, Sägemühle
 Dešćene wjedro, Regenwetter
 Dłózne kamjenje, Pflastersteine
 Dopomnjeřski džeň, Gedenktag
 Dobra pónďzela, Feiertag, „Blauer Montag“
 Dočasny porod, Frühgeburt
 Dójny dobytk, Milchertrag
 Dokhódný dawk, Einkommensteuer
 Dolha Boršć, Langförstchen
 Dolha sćeřpliwość, Langmütigkeit
 Dolhe ranje, Nordost — Dolhi wječor, Nordwest
 Doľžny list, Schuldschein
 Domjaca džowka, Haustochter
 Domjace prawo, Heimatrecht
 Domske prawo, Hausordnung

Domski přepyt, Haussuchung (gerichtl.)
 Dónđžena holca, Fallmädchen
 Dopita khorosó, Säuerwahnsinn
 Dračowa kara, Abdeckerkarren
 Dračowske khošo, Staupbesen, Strafrute
 Dračowske honko, Schindanger
 Dračowy hat, Schinderteich (b. Bautzen) „Herrenteich“
 Drastny hozdžerc, Kleiderrechen
 Drjewowe kubło, Holzgut, Waldgut
 Drjewjany kón, Steckenpferd
 Drjewowa kólnja, Holzschuppen
 Drjewowe wiki, Holzmarkt
 Drjewowy kozoľ, Sägebock
 Drobne pjenjezy, Scheidemünze
 Drobny skót, Kleinvieh
 Drohe kamuški, Edelsteine
 Družči wěnc, Brautjungfernkranz
 Dubna Hora, Eichberg
 Dubny Doľ, Eichtal
 Dubowa hlowa, Dummkopf
 Duchownska klatba, Kirchenbann
 Duchownski minister, Kultusminister
 Dulata rola, Klöseracker
 Dunderske zadžeranje, Sappermentsgezerre
 Dušata para, Stiekdampf
 Duta žila, Hohllader
 Dute měry, Hohlmaße
 Dwoji zrozum, Doppelsinn
 Dwójne piwo, Lagerbier
 Dwórny zastojnik, Hausknecht, Hofvogt
 Dwórska čelodź, Rittergutsgesinde, Schloßdienerschaft
 Dwórski radzićel, Hofrat
 Dychatna čez, Atemnot
 Dynjowa rjadka, Gurkenbeet
 Dypaća džera, Baumhackerloch
 Dypkata suknja, Tüpfelzeugrock
 Dyrdomdejske žiwjenje, Bummlerexistenz
 Dyterbjarnatowy puć, Flur-Brandstreifen

Dž.

Džakny kěrliš, Danklied — Džakny wopor, Dankopfer
 Džasnowy zhník, Mundfäule
 Džěčaca činčera, Kindertand
 Džěčace pryžle, Kinderläppscherei
 Džěčelowa pica, Kleefutter

Džećelowe kiješki, Kleestängel
 Džédowske časy, Vorfahrenzeiten
 Džěłane slěboro, Silbergerät
 Džěławy džeń, Werkeltag
 Džělany płat, Leinewand
 Dželeńska wina, Scheidungsgrund
 Džeński porjad, Tagesordnung
 Džěrkaŭe mjezwoče, Blatterstippenantlitz
 Džeržita drasta, Dauerkleidung
 Džeržna barba, Dauerfarbe
 Džowća komora, Mägdekammer

F.

Fijawća wón, Veilchenduft
 Fijałkowa módrina, Veilchenbläue
 Fórmanski wóz, Fuhrmannswagen, Lastwagen

G.

Galgawjaty kyrk, Stentorgurgel
 Gmejnska khěža, Ortsarmenhaus
 Gmejnski dawk, Gemeindeanlage
 Gramna duša, Geizhals
 Groćana lěsya, Drahtgittervermach

H.

Hablowy štom, Zapfenbaum
 Hablkowy štom, Zäpfchenbaum
 Haćaty (t. r. haćiwy) dych, Asthma
 Hadźaca zda (bzda? mzda?), Gichtmorchel
 Hajita strona, Gebüschgegend
 Hamtska dostojnosť, Amtswürde
 Hamtski hejtman, Amtshauptmann
 Hanibny njeđink, Schandtät
 Hanjejska plampa, Schandmaul
 Haperlejske wjedro, Apriitwetter
 Hatna haša, Teichlachsforelle
 Hatafska khěža, Teichwärterwohnung
 Hatowske khěže, „Teichhäuser“ (Räckelwitz)
 Hejđušna kolbasa, Grützewurst
 Hejkojta jehla, Stecknadel
 Herbski hrěch, Erbsünde
 Hermanski dar, Jahrmarktsgeschenk
 Hewjejske džěło, Bergbau
 Hibane kulki, Hefenklöse
 Hikawy kón, Krippensetzer
 Hłódne (t. r. hłodowe) časy, Hungerzeiten

Hłowaty kał, Kopfgraut
 Hłowjaca khorosć, Nervenfieber
 Hłowkowe pluwy, Knottenspreu
 Hłowne město, Hauptstadt
 Hlubaty kał, Strunkkraut
 Hladafska sotra, Krankenpflegeschwester (Diakonisse)
 Hnadny wótc, Gnadenvater
 Hnojničný sud, Jauchenfaß
 Hnojowa jama, Düngergrube
 Hnućate přédowanje, Rührungspredigt
 Hoberski had, Riesenschlange
 Hodowny kołač, Christbrot
 Hodowna wobrada, Weihnachtsbescherung
 Hołbjaca kukawa, Taubenschlag
 Hołdowański swjedźeń, Huldigungsfest
 Holanske jahody, Heidelbeeren
 Holća (t r. holčaca) komora, Mägdekammer
 Holći dótk, Mädchennarre („Mädelhengst“)
 Hólća hila, Burschennachstellerin
 Hólske prawo, Waldberechtigung
 Homikate mróčałki, Schäfchenwolken
 Honićeřska robota, Treiberfrohdienst (Jagd)
 Horey duch, Hitzkopf
 Horjaca modlitwa, Inbrunstgebet
 Hórske jahody, (Berg-)Heidelbeeren
 Hostliwy muž, Gastfreund
 Hotowe pjenjezy, Bargeld
 Howjaza koža, Rindshaut,
 Hownjacy bruk, Dreckkäfer
 Howrjaty wětr, Sausewind
 Hozďkate črije, Zw. ckenschuhe
 Hrajna zabawa, Spielunterhaltung
 Hrabane kulki, Raffklöse
 Hramny duch, Geizhals
 Hranity stołp, Kantensäule
 Hřešne lóšty, Sündenlüste
 Hrimawe słowo, Donnerwort
 Hrjebate kury, Scharrhühner
 Hrodowa khorhoj, Schloßfahne
 Hrodowska hasa, Schloßgasse
 Hrodowske čeledźno, Schloßgesinde
 Hronata ból, Periodenschmerzen
 Hrózbnjwa baja, Schauermärchen
 Hrubjane swarje, Rohheitstadel
 Hubaty kadla, Großmaul

Hubjaca modlitwa, Lippengebet
 Hubjace džěło, Abrackerungsarbeit
 Hudźbna zabawa, Musikunterhaltung
 Hungarske wino, Ungarwein
 Hupače smjerdy, Wiedehopfgestank
 Husta muka, Steifmanke
 Hwězdny čist (= čisě), Sternschnuppe
 Hwizdaŕske bachtu, Lügengeträtsch

J.

Jabłočne wino, Äpfelwein
 Jabłokowa muka, Äpfelmus
 Jadriwa muka, Kernmehl
 Jadrna hlina, Kieslehm
 Jadrne špruchi, Kernsprüche (Bibel)
 Jahodowa muka, Beerenbrei
 Jakny pachol, Kernbursche
 Jałojče mloko, (iron.) Unmöglichkeitding
 Janowče wino, Johannisbeerwein
 Janska muška, Johanniswürmchen
 Janska nóc, Johannisnacht
 Japoštolske skutki, die Apostelgeschichte (Bibel)
 Jatrowa kołbasa, Leberwurst (Jatrojca)
 Jazyčny podrězk, Zungenbandlösung
 Jazykowe hrěchi, Zungensünden
 Jědlowe činjenje, Mordsgemache
 Jednaŕski sud, Schiedsgericht
 Jědojte hólčisko, Giftkerl
 Jehline wuško, Nadelöhr
 Jehlinowy lěs, Nadelwald
 Jehnjaca pječeń, Lämmerbraten
 Jechinkowy drejak, Wacholdersaft
 Jeleńča hońtwa, Hirschjagd
 Jelenjace kholowy, Hirschlederhosen
 Jemjelna drózna, Misteldrossel
 Jendźelska (nicht: jandźelska) khorosě, Zweiwuchs
 Jěrcheński zahoř, Nierenentzündung
 Ješćerjowa šlachta, Otternezucht
 Jětrowe dolěki (a: džěrki), Blatterstippen
 Jězdny kwas, Großbauernhochzeit
 Jěžace kołki, Igelstacheln
 Judašowski wokoš, Judaskuß
 Juškowa poliwka, Brühsuppe
 Jušnaty sad, Mostobst

Jutrne slóncó, Morgensonne
 Jutrowna woda, Osterwasser
 Jutrowne jehnjo, Osterlamm
 Južne plody, Südfrüchte

K.

Kadny wopor, Räucheropfer
 Kadženske zela, Räucherungskräuter
 Kadžidny wołtar, Rautchopferaltar
 Kajeńske pjenjezy, Reugeld
 Kałate słowa, Stichelreden
 Kamjeńtna sol, Steinsalz
 Kamjeńtne wuhlo, Steinkohle
 Kamjeńtna duša, Hartherzigkeit
 Kamjeńtna Wolešnička, Steinölsa
 Kapalny kamjeń, Steinsinter
 Kašćowe wěko, Sargdeckel
 Kéewna zahrodka, Blumengärtchen
 Keklěrske kusy, Gauklerkünste
 Kemšaca drasta, Feierkleider
 Kemšaca šćežka, Kirchensteg
 Kermušni hosćo, Kirmesgäste
 Kibiče jejka, Kiebitzeier
 Kidaty dešć, Gußregen
 Kikerate běrny, Auswuchskartoffeln
 Kisale woći, Mißgunstblicke, Scheelsuchtsaugen
 Kiwkaty stup, Wackelgang
 Kładžena khěža, Blockhaus, Schrotgebäude
 Kłobučna póduš, Filzsohle
 Kłosowa křida, Ährensieb, Grobsieb
 Kłacata noha, Hinkebein
 Kłamařska budka, Kramladen
 Klatbowy zasúd, Achtserklärung
 Klepany hrib, Zündschwamm
 Klepany kamjeń, Feuerstein
 Kleprata kapa, Spitzenhaube
 Kleskate žonisko, Klatschweib
 Klěšiwé (a klěšnjawé) nohi, Schrenkbeine
 Klijane kiješki, Leimruten
 Klijany płat, Steifleinwand
 Klinata košla, Zwickelärmelhemde
 Klóšterska knježna, Klosterjungfrau
 Klóšterske piwo, Klosterbier
 Kludžěrska móc, Zähmungskraft
 Klumpačojte (a -achojte) walčki, Kluppelreißig

Klunkata lapa, Klunkerfetzen
 Kluwate przyzle, Neckstreiche
 Kmotřacy list, Patenbrief
 Kneflowa džěrka, Knopfloch
 Kničomny rows (raws), Taugenichts
 Knjejske činjenje, Vornehmthuerei
 Knjezowske wašnje, Herrenmanier, Höflingsweise
 Knježi dwór, Rittergut, Herrschaftsbesitz
 Knjezniska póćiwosć, Jungfrauenkeuschheit
 Knotace pasle, Maulwurfsfalle
 Kobjelata suknja, Bauschrock
 KobjelKate mróćalki, Schäfchenwolken
 Koće zbože, Glückszufall
 Koće slěboro, Katzensilber, Weißglimmer
 Koće złoto, Katzensgold
 Kolbasowy kólk, Wurstspeiler
 Kołmazny kónk, Teerbutte
 Kolpjacy hat, Schwanenweiher
 Kólnjacy pjenk, Schuppenhackeklotz
 Konjacy tuk, Kammfett
 Kóněna štučka, Schlußvers
 Konjeřski hejtman, Stallmeister
 Konopjany a konopny štryk, Hanfstrick
 Konopjowy wolij, Hanföl
 Kopikate kury, Kuppenhühner
 Kopolojty hólc, Dämelfritze
 Kórcarska žiwnostka, Dreschhäuslernahrung
 Korjeńska wóń, Gewürzduft
 Kormjena lža, Hauptlüge
 Kormny wol, Mastochse
 Kortkojty njeboz, Hohlbohrer
 Kosćowa žer, Knochenfraß
 Kosćowe pěsty, Knochenstampfwerk
 Kosna miła, Quadratmeile
 Kóstkowa hra, Würfelspiel
 Kotwičkowe jadro, Wassernußkern
 Kowařski wotročk, Schmiedegeselle
 Kozacy pomjatk („měrkuš“), Gedächtnißschwäche
 Kozacy twarožk, Ziegenkäse
 Kóslace smjerdy, Bocksgestank
 Kozana fala, Schurzfell
 Kradnjejske porsty, Spitzbubenhände
 Kraholěi ptak, Raubvogel
 Krajny staw, Landstand

Krajny wótc, Landesvater
 Krajowy skażeř, Landesverderber
 Krajski bohót, Landvogt, Landpfleger
 Krajski hejtman, Kreishauptmann
 Krajski sud, Landgericht
 Kralowski syn, Königssohn
 Krasne debjenki, Prachtgeschneide
 Krawča juška, Schneiderbrühe, -Kaffee
 Krawče stawy, Schwächlingsgliedmaßen
 Krawski wotročk, Schneidergeselle
 Krčene mjeno, Taufname
 Krčenski slub, Taufgelübde
 Krejna wina, Blutschuld
 Krejny přećel, ein Blutsverwandter
 Krejny přeraz, Blutsturz
 Křesany kamjeń, Feuerstein
 Křipjata koza, Himmelsziege
 Křiwa Boršé, Krummförstchen (Kronförstchen)
 Křiwdna skóržba, Injurienklage
 Křiwične puće, Schleichwege
 Křiwične rěče, Vorspiegelungen
 Křižna Hora, der Kreuzberg (bei Salzenforst)
 Křižne wójny, Kreuzzüge
 Křižny puć, Kreuzweg
 Krjepjene kury, Schipperbühner
 Krjepjeny tykanc, Gießkuchen, Spritzkuchen
 Krjózkata kapa, Krausenhaube
 Krónske prawo, Kronrecht
 Krónski prync, Kronprinz
 Kroškařska calta, Dreierweck („Pfennigbrot“)
 Kroškařski žebjeř, Froshkieke (Messer mit Holzgriff
 und Blechklinge)
 Krótke ranje, Südost
 Krótki wječor, Südwest
 Krupna kolbasa, Grützewurst
 Krupny džeń, Schloßenfest
 Krupny młyn, Graupenmühle
 Krupny zawěst, Hagelversicherung
 Kruwjacy hlub, Schusterpilz
 Krwawna haniba, Blutschande
 Krwawna khorosé, Blutgang
 Krwawna rola, Blutacker (Hakeldama)
 Krwawne pjenjezy, Blutgeld, Verratspreis
 Kryty wóz, Kutschwagen

Krywna barba, Deckfarbe
 Kudžerjata (a -jawa) hlowa, Lockenkopf
 Kupjelna wanja, Badewanne
 Kupna kudžel, Kaufweg
 Kupny khlěb, Bäckerbrot
 Kurjaca kročačka, Hühnerschritt
 Kurjacy muž, Hühnerhändler
 Kurjena hlowa, Rauschzustand (auch Katzenjammer)
 Kurjery brafr, Zechgenosse
 Kurwje (a kurwiske) džěci, Hurenkinder
 Kuši njetopyr, Speckfledermaus
 Kutna hasa, Sackgasse
 Kutne (slepe) črjowo, Blinddarm
 Kuzlany (a kuzlotny) pručik, Wünschelrute
 Kužoface źórło, Sprudelquell
 Kwasny hosć, Hochzeitsgast
 Kwjastaty (a kwjasčaty) kał, Strunkkraut

Kh.

Khaldonowa poliwka, Rindsflecksuppe
 Khěrlušace (-kěrlušace) knihi, Kirchengesangbuch
 Khěžne durje, Haustüre
 Khlóšća huba, Leckermaul
 Khmjelowa tyč, Hopfenstange
 Khojnowe šiški, Kieferzapfen
 Khore ložo, Siechbette
 Khortowe hólčisko, Wetterbengel
 Khostanske pjenjezy, Strafghelder
 Khudžinski zwjazk, Armenverein
 Khudobne wopismo, Armutszugnis

L.

Lamane kamjenje, Bruchsteine
 Łojerski list, Steckbrief
 Łojowa swěčka, Talglicht
 Łojowe šwjerče, Insektgriefen
 Łožowy stopik, Bettpfosten
 Łučlany (-lučwany) woli, Kienöl
 Łučna studnička, Wiesenborn
 Łupjanska Dubrawka, Luppudubran
 Łykowy trok, Baststrick

L.

Lacowa papjera, Pappapier
 Lachowa murja, Lachziegelmauer
 Lakowana koža, Lackleder

Lanny wolij, Leinöl Lanny wosuch, Leinkuchen
 Lawska jama, Löwengraben
 Lawska hasa, Lauenstraße (Bautzen)
 Lawska klama (tlama), Löwenrachen
 Léhanski čas, Schlafenszeit
 Lěkarske zela, Heilkräuter, Arzneipflanzen
 Lěpita (a lěpjate) kiješki, Leimruten
 Lětny, lěny čas, Sommerzeit
 Lětny dzeń, Jahrestag
 Lěsny muž, Waldnensch, Buschmann
 Lěsny rózka, Waldhorn
 Lěsny worješk, Haselnuß
 Lestne mysle, Arglist
 Lichomna (a lichowarska) dań, Wucherzins
 Linanski, linawy čas, Mauserperiode
 Lipowe lykno, Lindenbast
 Lisćinski khamor, Urkundenschrank
 Lisćowe drjewo, Laubholz
 Listny kašćik, Briefkasten
 Liša Hora, Lissahora, Fuchsberg
 Lišća jama, Fuchsbau
 Lišće rukajcy, Fuchshandschuhe
 Lišći pućik, Schleichweg
 Lizate wašnjje, Schmarotzerart
 Lodowa duša, Kaltsinn
 Lodowe morjo, Eismeer
 Lódkowy cokor, Zuckerkand
 Lóštne (a lóštkařske) mysle, Genußsucht
 Lubjeny dzeń, Gelöbnißtag
 Luby hrěch, Lieblingssünde
 Ludske wašnjje, Leutseligkeitssinn
 Ludźace sudźenje, Menschenurteil
 Ludźacy drač, Menschenschinder
 Lutosćiwa duša, Erbarmungsherz, Barmherzigkeit
 Lutowane kroški, Sparpfennig

M.

Maćefna rěč, Muttersprache
 Maćefne mloko, Muttermilch
 Maćefne nadra, Mutterbrust
 Mała Boršć, Kleinförstchen
 Mała Dubrawa, Kleindubrau
 Mała džowka, Untermagd
 Mała Huska, Kleingaußig

- Mała kermuška, Erntefest, Vorkirmeß
 Mała Nydej, Kleinneida
 Mała Praha, Kleinpraga
 Mała Zubernička, Klein-Saubernitz
 Małe Bobolecy, Kleinboblitz
 Małe Depsecy, Kleindöbschütz
 Małe Radmjeŕcy, Kleinradmeritz
 Mały Budyšink (zwjetša jenož: Budyšink), Kleinbautzen
 Mały Čisk, Kleinzeisig
 Mały Dažin, Kleindehsa
 Mały fukr, Zwerggeschöpf
 Mały krahole, Sperber
 Mały kralik, Zaunkönig
 Mały pras, Kleingerille
 Mały Radšow, Kleinradisch
 Mały pjenježk, Pfennigstück
 Mały Přezdrjeń, Kleinbrösern.
 Mały Wjelkow, Kleinwelka
 Mały Wosyk, Kleinhäńchen
 Mały Žičeń, Kleinseitschen
 Mamonska wutroba, Mammonsgeist, Habgier
 Mandželska swěra, Gattentreue
 Mandželski slub, Ehebund
 Marmjelowy stolp, Marmorsäule
 Martrowny tydžeń, Marterwoche
 Martrafska šwila, Martyrerqual
 Masotne stawy, Kraftglieder
 Mazany tykanc, Schmierkuchen
 Mejska waka, Ölworm
 Mejske reje, Maienbaumtänze
 Mejske caltki, Maiglöckchen
 Mejske wubitki, Maiwuchs (Coniferonausschlag)
 Mejski bruk (t. r. brunk), Maikäfer
 Měrcski sněh, Märzenschnee
 Měrcinske huski, Martinsbrötchen
 Měrna kanka, Meßkanne
 Měrný fěršta, Friedensfürst
 Měrski zmylk, Maßfehler
 Měsačkowe koło, Mondhof
 Měsačkowe začmiće, Mondfinsternis
 Měsačna nóc, Mondnacht
 Měščanske prawo, Bürgerrecht,
 Měščanski radžičel, Ratsherr
 Michalske dawki, Michaeliszinsen
 Mjasne torhojščo, Fleischmarkt

- Mjasowe hêtki, Fleischbänke
 Mjastniča jama, Tongrube
 Mjedowa pomazka, Honigbrot
 Mjedowe panki, Honigzellen
 Mjedowe plački, Honigbonbons
 Mjedowa Studžeń, Honigbrunnen (auf dem Löbauer
 Berg)
 Mjedžany zerz, Grünspan
 Mjetlaty sněh, Flockenschnee
 Mjetlacy hnidki, Schmetterlingseierchen
 Mlóčeński čas, Druschperiode
 Młoda towařska, Jugendgenossin
 Młode dny, Jugendzeit
 Młode jutry, Jungostern (Quasimodogeniti)
 Młody hólc, Junggeselle
 Młoda kermuška, Kirmesnachfeier
 Młode swjatki, Trinitatissonntag
 Młody kwas, Nachhochzeit
 Młody mėsacěk, Neumond
 Młody pan, Edelmannssohn
 Młynska kokoš, Müllerhenne
 Młynski kamjeń, Mühlstein
 Młynski kušoń, Mühltümpel
 Młokowy dobytk, Milchertrag
 Mniša cyrkej, Mönchskirche
 Mniši slub, Mönchsgelübde
 Močny horn, Nachttopf
 Modlefske (t. r. modlitne) knihi, Gebetbuch
 Módra kisalina, Blausäure
 Módra lucija, Spechtmeise
 Módra sykorka, Blaumeise
 Módra ročka (t. r. módry ročk), Blaukehlchen
 Módry sokoń, Wanderfalke
 Mokry bratr, Zechbruder, Trinkjokel
 Mokřinaty lės, Sumpfwald
 Mokřinate ptaki (pl.), Sumpfvögel
 Mordařska jama, Mördergrube
 Mórška ryba, Walfisch
 Mórška sól, Seesalz
 Mórowski kraj, Mohrenland
 Mórski přistaw, Seehafen
 Mórski rubježnik, Seeräuber
 Mórski wichor, Seesturm
 Mórski wojak, Seesoldat
 Mosazna stupka, Messingmörser

Moškowe posleško, Daunenbetchen
 Mozlata dlón, Schwielenhand
 Mózlowate pumpotanje, Nörgelsucht
 Mrózny poběžk, Reifbeschlag
 Mrozojty kón, Grauschimmel
 Mučkowy tykanc, Streuselkuchen
 Muěna wačka, Kornwurm
 Mučate wjedro, Aprilwetter, Wechselwitterung
 Mudračkowska mudroś, Afterweisheit
 Muchaca papjera, Fliegengiftpapier
 Muchaca placawa, Fliegenklatsche
 Muchace dypki, Fliegenkotflecke
 Mukaške towarstwo, Muckergesellschaft
 Murjeński pót, Maurerschweiß
 Mušotny worješk, Muskatennuß
 Mutne mysle, Trübsinn
 Mužaca mordačka, Männermörderin (Tob. III, 10)
 Mydlowy duch (t. r. m. palenc), Seifenspiritus
 Mydlana woda, Seifenlake
 Mydleński popjeł, Seifensiederäsche
 Myjna mjedžeńca, Waschbecken
 Myjny džeń, Scheuerfest
 Mylná wěra, Irrglaube
 Myslata hlowa, Grübelkopf
 Myslite džěło, Gedankenarbeit
 Myšace bobliški, Mäusedreck
 Myšace předař, Laberhans
 Mzdžiske knihi, Lohnbuch

N.

Nablazne řeče, Schwindelreden
 Nabludna wěra, Wahnglaube
 Naboěna khěžka, Abtrittshäusel
 Naboěna žona, Keksweib
 Nabožna wučba, Religionsunterricht
 Nadobne wašnje, Anstandswesen
 Nadpadna (t. r. nadpadowaca) khorosé, Ansteckungs-
 krankheit,
 Nadrózna Hrabowka, Straßgräbchen
 Nadrózny pjenjez, Zehrgeld
 Nadute brody, Luftschlösser
 Nahla hlowa, Brausekopf
 Nahly hněw, Jähzorn
 Najaty lud, Mietsarbeiter, Tagelöhner
 Nakolenčne škórnje, Aufschlagstiefeln

Nanowska móč, Vaterbefugnis
 Napraskany doh, Leichtsinsschulden
 Narodna wjes, Geburtsort
 Narodne wopismo, Geburtsschein
 Narodny dzeń, Geburtstag
 Naróžkny kamjeń, Grundstein, Eckstein
 Nawalna woda, Überschwemmung
 Nawalny hněw, Übereilungszorn
 Nawične twory, Marktgüter
 Nawočne zdače, Augenschein
 Nawočne knihi, Anleitungsbuch, „Leitfaden“
 Nawožeński dar, Bräutigamsgeschenk
 Nazadne wokno, Hinterfenster
 Nazymske sywy, Herbstsaaten
 Niža Wjes, Niesendorf
 Njebjeska strona, Himmelsgegend
 Njebjeske kralestwo, Himmelreich
 Njebjeski puć, Milchstraße (ein Andachtsbuch: Him-
 melsweg)
 Njebjesne (t. r. njebjesojte) ložo, Himmelbett
 Njedželske sćenje, Sonntagsevangelium
 Njedželske wobwěški, Himmelbettvorhänge
 Njemdre koło, Schnellrad
 Njeradny róst, Mißwache
 Njewinska přisaha, Reinigungseid
 Njewjesćinska hotowizna, Brautausstattung
 Njewjestne zamoženje, Mahlschatz
 Njewjestny wječor, Polterabend
 Njewužitny wužiwanje, Mißbrauch
 Nócna straža, Nachtwache
 Nócny hawron, Nachtrabe, Nachtschwärmer
 Nócny stražnik (nócny straža), Nachtwächter
 Nohaty česla, Langbeinspinne, Weberknecht (eine
 Spinne)
 Nosaty bruk, Nashornkäfer
 Nowa Wjes, Neudorf
 Nowe lětka, Neujahrgeschenke
 Nowe Město, Neustadt
 Nowoměsačne přédowanje, Neumonds predigt
 Nowy narod, Wiedergeburt
 Nuzna křćeńca, Nottaufe
 Nuzna lža, Notlüge
 Nuzny krošlk, Notpfennig.

(Přichodnje dale.)

Nekrolog LXXXVIII.

Bjarnat Krušwica,

farář we Wjerbnej, swěrný sobustaw M. S. 1888—1919.

* 14. V. 1845. — † 13. X. 1919.

Dňa 13. okt. 1919 zamře we Wjerbne (D. Ľ.) farář Bjarnat Krušwica w 75. lěse swójogo žyweňa. Z nim jo z casa do nišernosći hušel welezastužbny dušowpastyř Wjerbańskeje wósady, pilny želašeř we Bóžej winicy a dobry pšijašel serbskego ludu. Wón se naroži 14. junija 1845 we Bóršći (G. Ľ.) ako jadensamy syn tamnego faraša Jana Krušwicy. Po dokońcowanej huce na Budyšynskem gimnaziju wón theologiju študowašo we Wrotslawju a tež w Barlińu. Dwě lěse pšebuwašo pótom na přatkańskem seminaru we Wittenberku a zastupi w lěse 1872 do duchowneje služby ako vikar w Neustadt (G. Śl.). W l. 1874 jogo Gbelcańska wósada za swójogo dušowpastyřa huzwoli. Tudy se wón wózeni z kněžnu Augustu roz. Heidrichoje. Wót 7 žiši, kótřež jima Bog hobraži, su žinsa hyšći jedyn syn a 3 žowki pši žyweńu. W lěse 1878 jogo Wjerbańska wósada za faraša na to městno powola, kótarež wón 40 lět dlujko z welikeju zwěrnosću zastojašo. Dokulž dejašo nejžperwej dolnołužyski jězyk poznawaš, jogo rozhucowašo we tej pódrěcy znaty basnikař Mato Kósyk z Wjerbna, kenž se pózdžej do Ameriki přesedli, ale z Krušwicu we duchnem zwěstku až do kónca jogo žyweňa wósta.

Swójo žělo we Wjerbańskej wósaže jo nábogi sam hopisař we swójih kniglickach: „Geŕichte der Kirche zu Werben“, kótarež su wót spisařa samego teke do serbskeje rěcy přestawjone a we Časopisu M. S. 1915 str. 34 sl. wóšićane.*) Aby wósada, we kótřež wón kuždu neželu serb-

*) Při tej składnosći dowolamy sej prosyť kk. duchownych a wučerjow, zo bychu podobne dobre a jara dokladne monografije zestajeli wo swójih wosadnych cyrkwjach a šulach. To zbudža lokalne wótčinstwo, přiwisnosć k domiznje a k maćefnej rěči a narodnosći. — Tu njech je tež na maty zmyk pokazane w nastawku wo Wjerbnańskej cyrkwi. Měr w Budyšinje bu wobzamknjeny l. 1018, nic 1118. — Tež druge zmyki, kiž z toho sčěhuja, maju so tam porjedźić.

ski a nimski přatkowašo, wósebe we serbskem nastupańu deře zastarana była, jo wón wšakim winikam napšešiwo třebańe nowych serbskich spiwańskich knigłow přečišćal. Nowu cerkwinu agendu, kótaraž se wót lěta 1898 we wšykných Pšuskich wósadach nałožujo, jo wón z pomocu farańa Běgara-(Bieger)-Skjarbošćańskego do serbskeje rěcy přestajil. We Dolnołužyskem wótrěže M. S. jo wón wót zachopěńka tego towařstwa 1880 až do swójeje sńeřši zastojnstwo zastupneho předsedańa měl a jeje hobraďowańa ze swojim slowom wšako płodne hućynil. Do „Serbskego Casnika“ jo wón cesćej swóje nastawki słał, kenž pódawki Wjerbańskeje wósady huzjawjachu. Ako towařstwa žeńscynej pomocy we wósadach tam a sem nastawachu, běšo Krušwica jaden z přednych, kenž založenje takego towařstwa we Wjerbńe spěchowašo. Wón bu za zapisowańa zwěstka žeńscynych towařstwow huzwolony a jo teke tu wěc až do slědneho zwěrně wjadl. Teje rownosći nastaše Raiffeisenskego towařstwo za Wjerbno a hokolnosć, pšez kótrež se hobstojnosći góspodařow pólepšowachu, jo rědny płod jogo prócowańa.

Stawny pomnik swójeje žělawasći we Wjerbńe pak jo sebe Krušwica z dwójakim twařom stajil, rozńej z natwařenim cerkwineje wósadneje wjaže a z ponowěnim a hutwařenim Bóžeho domu. Wósadna wjaža jo ako předna we celem hokrejsu pokaz, kak móžo se zmało srědnosćami naglědne sřežišćo za wósážine żyweńe stwóriš. Tudy jo žurla zgromažiny towařstwow, tudy jo hobydleńe za „zmilnu“ sotšu a tudy su špiciki za chude huńreńkařki. A což se jučor na 30 lět ako nuzne pokazowašo, póřeženje Wjerbańskeje cerkwe, to jo zamrěty lěta 1911, we 66. lěse swójogo żyweńu, zwělikeju procu do statka stajil. We tej swětnicy wižiš, kak to stare se we sći žaržy, to serbske se nězatawijo, to swěte se tomu swětnemu něpodejšpijo, wšo pó derjezmatem wjazymu tego űabogego.

Nježelu 2. adventa 1918 jo Krušwica slědny raz we swojom lubowanem Božem dońe přatkował a Bóže blido huželował. Wót tych měst gińachu jogo mócy widobńe. Wón se rozsuži, na 1. okt. 1919 do wótpocynka hyš. Lěbda 2 tyžeńa pak móžašo jen hužywaš — na chórej póstoli. Wón hudychnu k slědnemu spańu, hobžalowany wót tych, kótrymž jo swójo żyweńe póswešil. Jogo spomněše wóstańo pókla nas we cesći!

W. Nowý.

Towarstwowe naležnosće Maćicy Serbskeje.

I. Wućahi z protokolow M. S. lěta 1919 a 1920.

A. 1. Posedženje předsydstwa a wubjerka 24. měrca 1919.

Přitomni: Křižan, Skala, Muka, Rjeda, Nowak, Hejduška, Smolef, Cyž, Herrmann, Wjerab, Šolta a Žur. Najprjedy postaji so porjad jutrowneje hłowneje zhromadźizny. Porjad ma być kaž hewak: a) rozprawy, b) nekrologi, c) wólby a d) namjety. Potom so powyššenje wohnjoweho zawěšćenja „Serbskeho Domu“ wo 25% jenohłósnje wobzamkny. Nimo toho so na namjet k. Wjeraba postaji, zo ma so knihownja z 20 000 hr., knihiskład z 10 000 hr. a muzej 10 000 hr. zawěšćić.

Přulowy „Serbski słownik“ ma so jenož hišće za hłowne pjenjezy (25 hr.) předawać. Po namjeće dra. Herrmanna dyrba so serbscy starši, kiž maju w Budyšinje na srjedźnych šulach synow, z listom napominać, zo bychu svojich synow k wopytowanju serbskich hodźin dźerželi. — Farar Mjerwa sebi přeje, zo bychu so pruhowanja w serbsčinje na kóncu šulskeho lěta wotměle a małe premije dawale, a dr. Muka z wučerjom Polanom žada, zo by so wot nětka jenož jedyn analogiski prawopis wučil a nałožował.

Na to postajichu so hišće nowe, časej přiměrjene plačizny někotrych Maćičnych knihow.

2. Hłowna zhromadźizna Mać. Serbsk. 23. hapryla 1919.

Předsyda Křižan hłownu zhromadźiznu po $\frac{3}{4}$ hodź. wotewri a přitomnych powita. Potom sekretar M. S. šolast. Žur podawa hłownu rozprawu wo minjenym léće. Předsydstwo a wubjerk štyri posedženja wotměštej a wubjerk sam jene. Při wšej drohoće papjery a čišća stej wušľoj „Předženak“, protyka na 1919, a jedyn zešiwk „Časopisa M. S.“ (město druhego dostachu sobustawy dalši zešiwk „Rězakoweho n.-s. słownika“), a tež druhi dźěl „Přenjeje čitanki“ bu wudaty. — Druhu rozprawu poda zarjadnik domu just. radž. Cyž, spominajo na drohotu časa, kotraž so tež w zličbowanju domu pokazuje: Dokhodow 13 941 hr., wudawkow 12 662 hr. a čisteho wunoška 1 279 hr. (wšo dokładniše hl. w jeho tu wočišćanym zličbowanju). — Třeću rozprawu měješe pokladnik knižneje pokladnicy, wyšši wučer Wjerab, kotrehož rozprawa je wočišćana w Č. M. S. str. 124. Zličbowanje pokazuje, zo zajimawosć za serbsku literaturu rosća. — Štwórta rozprawa bě předsydy wubjerk, fararja Rjedy, wo wobstejnosćach Maćičneho domu a štož we nim Maćicy přisłuša. — Jako pjaty rozprawješe cyrkw.

wučer Šolta wo knihowni, wo kelko čislow je so rozmnožiła a z kelko wědomostnymi towarštwami buchu knihi a časopisy wuměnane. Spomni tež, zo so nowy katalog knihownje připrawja. — Ze šesteje rozprawy knihiskladnika kantora Kaplerja so zhoni, zo je w minj. léce 6001 exemplarow wělkich knihow a knižkow z knihiskladu wudał. — Sedma rozprawa wyšš. wuč. Wjeraba wo museju: dokelž bě musejownik we wójnje był, njebě mohł tak za musej so starać; tež spomni na njezbožo w museju, kotrež bu přez rozbuchnjenje pluna zawinowane. — Wosmu rozprawa poda dr. Muka jako redaktor Časopisa M. S. — Zlišbowanji pokladnikow buštej wot zhromadźizny jenožónje za prawej spóznatej a pokladnikaj z tym wuswobodzenaj. — Sčehowachu nekrologi našich swěrných sobustawow, kotřiž běchu w minjenym léce zemřeli. Wo praelatu Kumeru rěčeše k. praelat Škala, wo Jurju Deleńku, kotryž je na wójnje padnył, faraf Delan a wo měsčanskim wučerju Jenču z Drježdžan dr. Muka. K česći zemřetych zhromadźizna postany.

Třeći džěl wólby zaběrachu: Zaso wołeni buchu dotalni knježa; na město wyšš. wuč. Kaplerja, kotryž bě swoje zastojnstwo staroby dla zložil, so wuzwoli měsč. wuč. Polan za pokladnika.

Za nowe sobustawy běchu so zamołwili kk. Jurij Wjela, wučer w Njeswačidle, August Lorenc, překupc w Budestecach a Herman Šleca, stud. paed. z Droždźija; woni so jenožónje přijachu.

Štwórty a posledni džěl sčehowaše jako namjety: 1. Just. radž. dr. Hermann žada sebi wubjerk, kotryž by prawizniske wurazy zestajał; do njeho buchu hnydom štyrjo knježa pomjenowani. — 2. Stud. Nowak přeje sebi woziwjenje belet. časopisa „Lužicy“, štož ma so w posedženju předsydstwa dowujednać. — 3. Faraf Nowak namjetuje komisiju, kotraž by wojeřske wurazy zhromadźila, runje tak nuzne su tež překupske wurazy; wšitke te słownikařske komisije maju hromadže dželać. — 4. Wučer Slodeńk so naprašuje wo wšelakich wobčežnosćach dla serbskeje wučby našulach a zwonka, a dosta wujasnjenja. Redaktor Smolef chce, zo by tež w evang. šulach wučba w serbskej rěči polěpšila, štož so přilubi. Faraf Šewčik žada kursy w serbskej rěči po wšěch Serbach a za to organisowacy wubjerk, prof. Wićaz pak narodnu akademiju w rzyzy serbskej wsy; do toho wubjerkka namjetuje Šewčik za předsydu far. Mjeřwu a za pomocnikow dr. Muku, wučerja Nawku, redaktora Smolerja, kapłana Justa a wu-

čerja Slodeńka, štož so jenohlósne přiwza. — 5. Farář Delan sebi přeješe, zo by so zestarjeni porjad hlowneje zhromadźizny přeměnił. Wo tom ma so w posedženju předsydstwa a wubjerka dale jednać. — 6. Kantor Šewčik wozjewi přeće „Swobodneho zjednoćenstwa kat. serbskich wučerjow“, měć jeneho zastupnika w předsydstwje M. S. (To njech je wyšši wučer Wjerab.) — 7. K. Króna prosy, zo by so tola w serbskich towarstwach radšo serbska řeč bóle hajila (město přednoškow) a tež pisać wučilo, k čemuž so přihlosuje. — 8. Wučer Polan řeči wo našich wšelakich prawopisach a přeje sebi, zo by so tola skónčnje jenički analogiski zawjedł. K tomu so wšelake puće naspominaju. — 9. K. Hajna ze Splóska so skónčnje jara hórši na wěste šule, zo tam džěći ničo serbscy njenawuknu.

Zhromadźizna bu w 1/27 hodž. skónčena ze spěwom „Hišće Serbstwo njezhubjene“.

3. Posedzenje předsydstwa a wubjerka, 13. meje 1919.

Přitomni: kk. Křižan, Skala, Polan, Cyž, Muka, Wjerab, Šolta, Žur, Herrmann, Domaška, Smoleř a Hejduška. Předsyda Křižan wotewri 1/45 hodž. posedzenje. Namjet, zo by so bywši dolholětny knihiskladnik Kapleř za čestneho sobustawa M. S. pomjenował, so přiwza a přichodneje hlowneje zhromadźiznje k wobzamknjenju předpožohi. Na namjet pokladnika Wjeraba so postaji, zo maju so „Bibliske stawizny“ za 2 hr. a „Prěnja čitanka“ za 1 hr. 25 pj. předawać. — Předsyda pokazuje na někotre namjety hlowneje zhromadźizny, najprjedy dla „Lužicy“. Dr. Muka spomni, zo M. S. „Lužicu“ wudawać njemóže, dokelž žanych pjenjěz nima. Dr. Herrmann rozprawješe wo wučanju serbskeje řeče na realcy. Žadachu so kursy serbskeje řeče tu w Budyšinje a wonka na wsach; wo to chcedža so w Budyšinje postarać Mjerwa, Smoleř a Wjerab. Na wsach ma to być nadawk serbskich wučerjow, towarstwow a studentow. Muka pokazuje na to, kak so Němcy sami džiwaja, zo serbske džěći ani serbscy čitać ani pisać njenawuknu. — Porěča so tež wo serbskich wučerjach a jich přesadžowanju do němskich šulow a to wosebje w Pruskej. Dołho so hišće jedna wo to, kak mohla so wěc serbskeje řeče a narodnosće spěchować mjez Serbami w Sakskej a Pruskej.

4. Posedzenje předsydstwa a wubjerka, 11. junija 1919.

Přitomni: Křižan, Muka, Cyž, Rjeda, Herrmann, Domaška, Šolta, Skala, Žur. Jednaše so wo přewzaću wotkazaneho zawostajeństwa wyšš. wučerja Aug. Jenča a wo

próstwje „Serbskeho hospodařskeho towařstwa“, zo bychu so jemu klamy w Serbskim Domje přewostajije.

5. PosedŹenje předsydstwa a wubjerka, 18. julija 1919.

Přitomni: KřiŹan, Skala, CyŹ, Mjerwa, Domaška, Rjeda, Hejduška, Ťolta, Wjerab a Źur. Najprjedy wuzwoli so deputacija, kiŹ ma 10. 6. zasudŹenemu dr. Mucy sobuŹelnosće M. S. wuprajić. Potom jednaše so wo pismje na ministerstwo a měščansku radu, zo bychu teŹ němscy Źulerjo na Budyšskich wyšš. Źulach, kotřiŹ chcedŹa, so směli na serbskej wučbje wobdŹělić. — Mjerwa namjetuje, zo by so tu teŹ serbski wědomostny kursus wotměwał. Wjerab bu za to dobyty. Ťolta Źadaše, zo by so knihownja M. S. měla lěpje zarŹadować; k tomu so 300 hr. přizwoliachu.

6. PosedŹenje předsydstwa a wubjerka 30. sept. 1919.

Přitomni: KřiŹan, Skala, Domaška, Wjerab, Ťolta, Hejduška, dr. Herrmann, Smoleř, Nowak, CyŹ, Źur a Rjeda. Dowujedna so wotměwanje serbskich kursow w Serbskim Domje w Budyšinje. Potom wobzamkny so próstwa na sakske knjeŹerstwo za zasudŹenych serbskich narodnych prócowarjow. ZarŹadowař Domu, CyŹ, wozjewi, zo škoda, kotruŹ bě njewjedro na Mać. Domje naćiniło, wučinja na 1200 hr. a zo jeno 500 hr. dostanjemy ze zawěšćeřskeje pokladnicy. Na Źadanje fararja Nowaka w Radworju, zo by dostał z najmjeńša jedyn z tych ze stareje Radwořskeje fary do „Museja“ darŹenych wobrazkow, so wobzamkny, zo so jemu jedyn z tych wobrazkow poŹěi, doniŹ wón we Radworju jako farař přebywa.

7. PosedŹenje předsydstwa a wubjerka, 16. decbra. 1919.

Přitomni: KřiŹan, Skala, Muka, Wjerab, Ťolta, CyŹ, Hejduška, Smoleř, Domaška, Rjeda, Herrmann a Źur. — dr. Muka porěča najprjedy wo rozeslanju a wotebėranju Časopisa, Protyki a Ťownika z naŹeje serbskeje kniharnje. Za powyšŹenje plaćizny Maćičnych knihow a spisow postaji so komisija: Wjerab, dr. Muka, Polan. Na to jednaše so wo próstwje na sakske ministerstwo, zo ma serbska řeč teŹ předmjet pruhowanja być na Lipsčanskej universiće. Zestajana próstwa so přećita, za dobrou spózna a podpisa. Namjetej, zo by so M. S. z próstwu na serbsku ev. luth. konferencu wobroćila, zo by nowy porjedŹeny wudawk „Spěwařskich“ přihotowala, so jenohłósnje přihłósowala. — Dla A. Barta, kotryŹ hišće w přepytowanskim jastwje sedŹi, so próstwa na ministerstwo přećita, kotraŹ ma so wotpóslać. Wo Jenčowym zawostajeństwu so postaji, zo

so z njezo 15 000 hr. k nowemu létu Kaupej wuplaći. 4000 hr. wostanu pak w knižkach na dań.

B. 1. Posedzenje předsydstwa a wubjerka, 9. měrca 1920.

Přitomni: Křižan, Skala, Muka, Domaška, Smolef, Cyž, Wjerab, Nowak, Šořta, Polan, Žur a Herrmann. Jednaše so wo akcijach Lubijskeje banki Herrmannoweho fonda. Dokelž tesame nětkle jara derje steja (140%), wobzamkny so, zo by so jich znajmjeńša něšto předało. — Porjad hłowneje zhromadźizny jutrownu srjedu popołdnj 1/2 3 h. w Serb. Domje so postaji: 1. rozprawy, 2. nekrologi, 3. namjety a 4. někotre hudźbne a spěwne přednoški k hudźbneho mištra Bjarnata Krawca-Drježdžanskeho. Za nowe sobustawy běchu so zamolwili a buchu přijeci: 1. Jakub Hieka, překupc, 2. Arnošt Hajnik, překupc, 3. Jurij Bjedrich, krawski mištr, 4. Arnošt Zahrodnik, překupc, 5. Połdrak, asistent měšć. rady (wšitcy w Budyšinje), 6. Jozef Bednař, prof. w Mor. Ostrawje, 7. Hajno Hančo w Slepom, 8. Jurij Mechela, stud. phil. w Lipsku, 9. Karl Wojnař, minist. sekr. w Drježdžanach, 10. Jurij Wićaz, stud. w Prazy, 11. dr. František Páta w Prazy. — Dr. Herrman namjetuje, zo by so Maćica Serbska za to postarała, zo bychy so tež serbske knihi šulskim džěcom darmo abo za tuńši pjenjez přez šulske wosady podawałe, tak ruče kaž knježeřstwo postaji, zo maju so w Němskej šulske potrěbnosće džěcom darmo poskićeć. — Skónčnje so wobzamkny, zo ma so w knihowni a w knihiskładže připrawa přihotować k myću rukow.

2. Hłowna zhromadźizna (73.) M. S. 7. haprleje 1920.

Po powitanskich slowach předsydy k. far. Křižana, přečita so hłowna rozprawa pisnawjedźerja k. scholastika Zura. Potom rozprawješe k. just. radž. Cyž jako zarjadnik Mać. domu wo jeho zarjadnistwje. Byrnjež bě dom přez dwoje njezbožo, kotraž bě w minjenym léce počěrpiel, wšelake wjetše wudawki zawinył, je tola jeho zamoženje wo wjacy hač 18 000 hr. zrostło (wosebje z wotkazanjom k. wučerja Jenča: 10 000 hr. a 5 000 hr. wot knjeza dra. Muki a 3 000 ze zawostajeństwa k. kanonika Herrmanna). Dom sam bě pozapłaćenju wšěch porjadnych a wurjadnych wudawkow tola hišće 1 400 hr. wunjel.

K. stud. radž. prof. dr. Muka poda rozprawy wo towarstwowym „Časopisu“ a wo 1914 z wójnu přetorhnjenym dalečišću swójeho wulkeho delnjoserbskeho słownika, kotrehož cyły rukopis ma za čišć připrawjeny. —

Na to porěča pokladnik k. wyšš. wuč. Wjerab wo zamoženju Maćicy: wučinja 5656 hr.; wudawkow bě 5391 hr., dokhodow 7028 hr.; sobustawow ma towarstwo 184 rjadnych a 2 čestneju, mjez nimi je 71 duchownych, 47 wučerjow, jenož 15 ratarjow. Samsny knjez rozprawi tež wo „museju“, kotryž je zaso wšelake rjany dary dostał. — Z rozprawy k. cyrkw. wučerja Šolty bě dowidžeć, zo so knihownja z nowa rjaduje; tež jej buchu wšelake dary přiwobročene, wosebje ze zawostajenstwa k. wučerja Jenča a z privatneje knihownje k. dr. Muki. — K. faraf Šwjela z Dešna poda nekrolog po zemrětym fararju Krušwicy z Wjerbna.

Na to dóndže k namjetam. Knjez faraf em. Urban rěčeše wo wupłodze swojeho 10lětneho džěla, wo přeložku „njesmjertneho“ Homera. — K. wyšš. wučer em. Kapler bu za swoju 43lětnu džělawosć, kotruž je jako knihiskladnik Maćicy wěnował, za čestneho sobustawa pomjenowany. — K. hudźbny direktor Bjarnat Kra w c z Drježdźan měni, zo bychu k posylnjenju narodneho ducha so měle husćišo wjetše koncerty w Budyšinje zarjadować; jemu so horliwje přihłowaše. Dalše džělo přewoznje hudźbny wotriad. — K. kaplan Cyž-Khrósčanski namjetuje, zo ma džensniša zhromadźizna knježerstwo wo wobnadenje zasudzenych serbskich wjednikow prosyc. Jeho namjet namaka synly wothłós a bě widžeć, kak wšitecy tamne zasudjenje, Budyšinske a Lipsčanske, wobžaruja. Próstwa ma so hnydom, tak so wobzankny, na ministerij do Drježdźan pósłać. — Po namjeće k. fararja Delana ma so w přichodze hłowna zhromadźizna w ½2 hodź. započec, zo by tak so wjacy časa wosebje za namjety dobyło. Z přečitanjom protokola a wuspěwanjom štučki ze spěwa „Hišće Serbstwo njezhubjene“ skónči so hłowna zhromadizna. Do towarstwa zastupi 10 nowych sobustawow.

3. Posedzenje předsydstwa a wubjerka M. S. 4. meje 1920. Přitomni kk.: Křižan, Skala, Domaška, Smoleř, Wjerab, Dr. Herrmann, Muka, Rjeda, Šolta, Polan a Žur. Jednaše so najprjedy wo nowych serbskich knihach za šule. K. wučer Nawka pisa rěčnicu za serbske šule, kotraž ma so skerje lěpje w Maćičnym nakładze ze zamoženja Maćičneho Domu wudać. Při tym přihłowaše so namjetej k. dr. Herrmanna, zo by so přeni zešiwk tež pruskim wučerjam připósłał a tehodla w 1000 exemplarach čišcał. Płačizna dotalneje šulskeje čitanki postaji so na 2 hriwnje.

Musejownikej so za jeho džěło w Museju 300 hr. na lěto přizwolichu a k wudawkam za Musej so lětnje 100 hr. postaji.

4. Posedźenje předsydstwa a wubjerka M. S. 21. junija 1920. Přitoini kk. : Křižan, Rjeda, Nowak, Šořta, Wjerab, Smoleř, Hejduška, Cyž a Dr. Herrmann. Zarjadnik „Serbskeho Domu“ k. Cyž rozprawja najprjedy wo žalostnje powyššenych wudawkach za dom, tuž so wučini, zo maja podružnicy k tymle tak jara zrosćenym wudawkam přinošować po zamoženju a po hłowach. Dla jara wjele skórzbow na wobstejnosće wuprahanja w Serbskim Domje dósta zarjadnik polnomóc, zo ma wěc dokładnje zryadować; tež zarunanje za salu, w kotrejž ehce Heringske spěw. tow. pruhu wotměwać, ma wón po přikładze druhich lokalow postaje. Nawkowa šulska rěčnica „Přewodnik“ ma so w 5000 expl. čišćeć a za jeje nakład zarjadnik doma 2000 hr. poži.

Posedźenje předsydstwa a wubjerka M. S. 27. septembra 1920. Přitoini kk. : Skala, Muka, Domaška, Wjerab, Cyž, Šořta, Hejduška, Smoleř a Žur. W tutym posedźenju jednaše so wosebje wo hospodařskich naležnosćach Doma, štož wšelake dolhe rozrěčowanja zbudži. Přizamknjenje domu k nowemu měšćanskemu wodowotokej (kanalej) by plaćilo 16 129 hr., tuž so wobzamkny, najprjedy lišće čakać, kak so wěcy wuwija. Smolerjowe kachle maja so přestajeć a jenemu wobydlerjej doma ma so wupowědźić. Na krajnostawskim seminaru je so zaso serbske towarstwo wobnowiło a prosy wo někotre słowniki; wobzamkny so, zo so jemu požčitej 1 Pfulowy a 1 Mukowy słownik. Serbska wučerska konferenca připrawja nowu čitanku za 5.—8. šulske lěto (na 16 listnow) a M. S. na jeje próstwu po wobzamknjenju nakład přewozmj. K wudaću „Serbskeho Homera“ so 300 hriwnow přizwolichu.

6. Posedźenje předsydstwa a wubjerka M. S. 30. nowembra 1920. Přitoini kk. : Křižan, Domaška, Rjeda, Cyž, Muka, Wjerab, Hejduška, Šořta a Žur. Najprjedy wozjewi předsyda, zo buchu naši zasudženi hač na pjenježne khostanje wobhnadźeni, štož wulke wjesele zbudži. Próstwa noweho „Sokola“ wo přewostajenje sale za zwučowanja njemóžeše so dopjelnić. Skónčnje jednaše so wo wšelakich znutřkownych naležnosćach. Kaž wo knjeza Smolerjowym wobydlenju a wo městnosćach noweho družstwa „Smolerjec knihičišćernja a kniharnja“ a jich najimskich pjenježach. Skónčnje so namjetej přihłosowaše, zo ma naša serbska kniharnja wot kóždych wudatych Maćičnych knihow

a spisow z najmjeńša 10 expl. ze sklada dele do klawow k předawanju dostać.

Z protokola wučahnył a podał

W Budyšinje, 1. maleho różka 1921.

Mikławš Žur, sekretar M. S.

II. Rozprawa wo knihowni M. S.

A. Dary za knihownju.

W l. 1919 a 1920 do knihownje darichu:

1. k. stud. radž dr. Muka: a) swój „Serbsko-němski a němsko-serbski přiruony Slownik“, 1920. — b) „Lužica“, spisal dr. Páta (hs. přeložk), 1920. — c) Z českeho listowanja Jana Arnošta Smolerja, spisal dr. Páta, 1919. — d) Serbske stawizny, spisal Jan Serbin, 1920. — e) Lužički Srbi, spisal Josip Milaković, 1920.
2. k. prof. dr. Páta: Serbsku čitanku, 1920.
3. Družstwo Smolerjec knihić šćernje atd.: a) Serbske Nowiny, 1919/20. — b) Pomhaj Bóh, 1919/20. — c) Štyri powědančka za serbski lud, zestajał J. Libš, 1920.
4. Towarstwo ss. Cyrilla a Methoda: a) Katolski Posoł, 1919 a 1920. — b) Krajan 1919/20.
5. k. praelat Skala: Pobožny Wosadnik, 1919.
6. k. wučef Nawka: Serbski slownik. — Ausführl. Lehrbuch der ober-sorbischen Sprache, 1. Heft, 1919.
7. k. wučef Šolta: Němsko-serbski rozmołwnik, 1920.
8. k. wučef Hajna: Hdyž kocor khamor čazaše, 1914.
9. k. prof. Adolf Černý: Slovanstvo za swětové wálky, 1919.
10. Swobodne zjednodženstwo kat. wučerjow: a) Přenja hodownička, spisal M. Nanka, 1920. — b) Slepý Benjamin, pripravil P. Rómnald Domaška, 1920.
11. †k. wyšši wučef August Jenč Drježdžanski běše M. S. tež swoju knihownju wotkazal, kotraž je so z wosebitym džakom w awgusće 1919 do knihownje přiwzala
12. k. radž dr. Muka dari tež hišće dwaj regalej. Wjetši džěl jeho wulkeje knihownje bu do Maćičneje knihownje we wosebitym wodžěle zestajany.

B. Wuměnjena knihow z wědomostnymi towarstwami.

Wuměnjale su swoje spisy ze spisami Maćicy Serbskeje sčěhowace wědomostne towarstwa a wustawy:

1. Towarzystwo Naukowe w Torunin. Rocznik XXIV i XXV 1917—1918.
2. Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Poznanju. Rocznik 1918.
3. Thüringisch-sächs. Geschichts- und Altertumsverein w Dobrogorje (Halle a. S.): Thüringisch-sächsische Zeitschrift für Geschichte und Kunst, 1919 u. 1920.
4. Rügisch-Pommerscher Geschichtsverein zu Greifswald u. Stralsund: Pommersche Jahrbücher.
5. Oberlausitzer Gesellschaft der Wissenschaften in Görlitz: a) Neues Magazin 1918/19/20. — b) Codex diplomaticus Lusatie superioris, 4. Heft, 1452—54, 1918/19/20.
6. Fürstlich-Jablonowskische Gesellschaft, Integraldifferenzen- u. Differential-Differenzgleichungen 1919.
7. Niederlausitzer Gesellschaft für Anthropologie u. Altertumskunde: Niederlausitzer Mitteilungen 1918/19.
8. Oberhessischer Geschichtsverein: Mitteilungen, 1920.

C. Rozprawa.

W l. 1919 a 1920 bu knihownja jara pilnje wopytowana a wulka ličba knihow so wupožei. Z najpilnišich wopytowanjow njech su mjenowani; kk. faraf Rězbařk z Poršie, faraf em. Urban z Khróstawy, kapl. dr. Šolta z Lipska a sobudželaćef dr. Wjacławk z Drježdžan. Z nowozarjadowanjom knihownje sym započal a to z pomocu kk. studentow Kurja a Šolty z Radworja.

Wšitkim darićelam a sobudželaćerjam wuprajam w mjenje Maćicy Serbskeje najwutrobniši džak.

W Budyšinje, 4. 2. 21.

Jurij Šolta, knihownik M. S.

III. Rozprawa wo knihiskladže M. S.

I. W lěće 1918 bu 6001 spisow z Maćičneho knihisklada wudatych, a to: 500 ex. Protyki „Předženak“ na lěto 1918, 364 ex. Čitankow, 265 ex. Spěwneje radosće, 150 ex. Biblijskich stawiznow, 80 ex. Němsko-serbsk. Słownika, zeš. 1—3 (nimo 360 ex. sobustawam wot red. róstanych), 80 ex. Nadpada pola Bukec, 32 ex. Towafšneho spěwnika, 25 ex. Hroda na Zhorjelskej horje, 20 ex. Kwartetow wot Kocora, 20 ex. Kwartetow wot dr. Pilka, 7 ex. Pfuloweho słownika, 7 ex. Časopisa, 1 ex. Pfuloweje serbskeje rěčnicy. s. u. s.

W Budyšinje, 1. IV. 19.

J. Kapleř, knihiskladnik M. S.

W lěće 1919 bushu z knihisklada M. S. slědowace knihi a knižki wudate: 5968 ex. Protyki „Předženaka“ na lěto 1920, 605 ex. Spěwneje radosće, 355 ex. Biblijskich stawiznow, 340 ex. Čitanki, 355 ex. Towafšneho spěwnika, 30 ex. Pfuloweho słownika, 33 ex. Kocorowych XV. narodnych spěwow, 26 ex. Kocorowych VI. serbsk. spěwow, po 23 ex.: Kocorowe mužske khóry a kwartety, 20 ex. Pilkowych kwartetow, po 45 ex.: Hród na Landskrónje a Genofefa, 40 ex. Małeho gratulanta, 15 ex. Robinsona, 10 ex. Nadpada pola Bukec, 9 ex. Časopisa M. S., po 5 ex.: Wěnk tijałkow, Worješki, Wopomjenki a Bohusław z Dubowina, a 1 ex. Serbskich zynkow. — Wšo bromadže 7943 ex.

W Budyšinje, 1. měrc 1920.

Arnošt Polan,
knihiskladnik M. S.

IV. Rozprawa wo „Serbskim Museju“.

A. Do Museja darichu w lěće 1919:

1. kubleř Jan Woleńk w Kukowje (mjez tyn zemrjel): Plwowy karaneč z cynowym wěkom. (Škleńca je wurjadnje derje molowana: Čiehi Michał na čerwjenej kuli wobdaty z rjanymi tulpami.)
2. kubleř Jakub Deian w Hornim Wunjowje: Kamjeń kaž pjasć, snadž z prastareho rowa.
3. praelat J. Skala, senior Bud. tachanstwa: a) wobraz bisk. Jurja Łužčanskeho z krydu rysow.; b) dvě fotografiji Hórnikoweho pomnika na Mikławsku; c) rysy Mać. Doma a akty z časow jeho twarby.
4. šolašćik M. Žur w Budyšinje: 3 krasne wuplody wumještkeje pórceloweje a mosazoweje manufaktury.
5. stud. radž. prof. dr. Muka: a) Stare spěwafske ze Smolsina. (Jara žadna słowjanska knižka w narěči Pomorskich Słowincow při Lebaskim jězorje.) b) autobiografiju Jana Ernsta Smolerja (wotpisk prof. Černeho z wotpiska Bogusławského).
6. faraf B. Šwjela-Dešanski: rjany stary hlinjany karaneč z prastarym serbskim napisom.

7. rištr Jan Laduš we Wochozach: 3 rjane jutrowne jeja.
8. knježna Zyndžic z Khróšćic: 6 jutrownych jejkow.
9. prekupc Jan Šolta w Drježdžansch, rodž. z Kociny, hdžež běše jeho nan ze serbskim wučerjom: a) 8 jutrownych jeji wot jeho tana z l. 1889—97; b) wulki worjch z wumjelskim jadrom (wurězby ze slonowiny); c) dwaj pórelinowej nopaškaj; d) zastarske swjećatko z ruku kolorowane; e) kamjeń, podobny džěšćowskemu kopotej; f) drjewjane ruěne džěło z Lubańskeho klóštra.
10. Podpisany musejownik: a) Krajan 1919 (do wójskeje zběrki); b) dr. Randa: Die mittelalterl. Baukunst Bautzens; c) Sächsischer Heimatschutz 1919; d) Berichte aus dem Knopf-Museum Heinrich Waldes Prag-Weršowitz 1918.

B. Do Museja darichu w léće 1920:

1. k. faraf Delan-Bačoński: Běte židžane we wjele barbach wušiwane rubiško z l. 1706 (krasne drohotne džěło).
2. k. faraf Šwjela-Dešański: Grabojska pšěza w Dešnje w zachopěnik měrca 1920.
3. k. rada dr. Muka: Šěsć fot. wobrazow zaslužbnych wótcincow.
4. k. K. Ludwik w Serbskim Domje: Zazehleř za granaty (do wójskeje zběrki).
5. k. Pawoł Grofa-Khróšćanski: Stary kupny list z Khróšćic.
6. k. Khorla Mička z Rakec: 2 starej šulskej knizy ze Zarěčanskeje a Radworskeje šule z l. 1813 a 1834.
7. knj. Klara Koklina w Budyšinje: Wopon rodu „Koklow“.
8. knj. Zyndžic: 7 jutrownych jeji z Khróšćic.

C. Do archiva M. S. darichu:

1. k. cand. cap. kantor Žur: Walék aktow.
2. k. prof. dr. Muka: a) Piedlerjowy rukopis: Kak Pétr lékari; b) protokol wo wudaću 1. zwjazka H. Zejlerjowych spisow; c) woblićenje J. E. Smolerja při kupje ležownosće „Serbskeho Doma“; d) listowanje dla wobsadženja serbskeje superintendenty.

D. Rozprawa. Dokhodow bě: 123,80 hr., wudawkow 31,10 hr. Wopyt Museja počina zaso přibywać; nimo 1. a 3. njeděle měsaca, hdžež je musej wotewrjeny, přikhadžeju tež w druhich přihódnych a njepřihódnych časach wopytowarjo.

W Budyšinje, hody 1920.

Wyšši wučer M. Wjerab,
musejownik.

V. Přinoški sobustawow M. S.

(Přisp.: Dla drohoty papjery a čišća podawamy jenož hoło mjena.)

1. Swój lětny přinošk

po 4 hr. na l. 1916 a předkh. lěta zaplaćichu:

kk. Bryl (tež na 14 a 15), Daneš (tež na 11—15), Hantška (tež 15), dr. Hujez, dr. Laras (tež 14 a 15), Potdrak, Riota, Šolta Beno.

2. Swój lětny přinošk

po 5 hr. na lěta 1919 (a na předkh. lěta) zaplaćichu:

kk. Andrieki, Bojc, Bělik, Blažik (tež 18), Buhr, Bukečanske serbske towarstwo (tež na 18), towarstwo „Adolf Černý“, towarstwo „Čornobóh“, Cyž, M., Cyž, Jan, Cyžec Hans, Delan, Jak. (tež na 18),

Delan, Jurij, Delenčka, Dobrucki, Jan, Dobrucki, Bož., Domaška, Moric (tež 18), Dornik, Fencel, dr. Franka, dr. Grólmus, Handrik, Jan, Handrik, Kurt, Haješ, dr. jur. Hajna, Hanka (tež 17 a 18), Hanowski, Hanšo, Handka (tež 18), Hantuš, Hejduška, faraf, Hejduška, zastojnik, dr. Herrmann, Hicka, faraf (tež 18), dr. Hujez (tež 17 a 18), Hila, P., Hančka (tež 17 a 18), Holan, Gusta, Holan, E., Holka, Hórník, Hoker, dr. Imiš, dr. Jacslawk, dr. Jakubaš, Joz. (tež 18), Jakubaš, Fil., Jordan, Karlo (tež 18), Jawork, Mikl. (tež 18), Just, faraf, Just, kaplan (tež 18), Kapleř, kantor em., Kapleř, Jan, faraf, Kapleř, Bož., faraf, Kirchsclagerowa, Kuježk, †Kaeska (Dešno), Kobanja, Kral, Jurij, Kral, Maróin, Křižan-Hodžijski, Křižan-Doninski, Křižan-Rakečanski, Křižank-Wotrowski (tež 18), Króna, Krygař, Kubaš, Kubašec, Kukowske kasino, Ladko, Laduš, Leidler, Lodny-Rakojdžanski, Lodny-Bukečanski, Lorenc, Jakub, Lorenc, Gusta, Lahoda, Matek, Handrij, Matek, Ernst, Mič, Mikela, Mjerwa, Gustav, Mjerwa, Meric, Mlyńk, Mrózak, Oswald, Mrózak, Pawol, Mrózak, Jan, dr. Muka, Mnkowa Loska, dr. Murko, Mechela, Nawka, Nowak, direktar, Nowak, faraf, Nowy, dr. Páta, Palm, Pétranc, Pjech, Polan, dr. med. Rachel, Rachel, Jan, Renč, faraf, Renč, M. (tež 17 a 18), Renč, Fr. (tež 18), Rjeda, Pawol, Rjeda, Jurij, Rjelka, Pózbafk, Skala, přalat, Stodeńk, Smoleř, Stranc, Stumme, Sykora, Symank, Šeća, wyšši wučer, Šeća, Jan, Šewčik, Jakub (tež 18), Šewčik, Jurij, Šolta, Jan, faraf, Šolta, cyrkw. wučer, Šolta, skótny lékar, Šolta, kaplan (tež 17 a 18), Šolta, faraf, Šleca, Šudak, Šwela, faraf, Šwela, kantor (tež 18), Štrympa, Tajrych, Urban, Valtin, Voigt, Waitaf, Wawrik (tež 17 a 18), Wencko, Wičaz, Ota (tež 18), Wičaz, Waitaf, Wlčežk, Wjenka, Wjela, Wjerab, Wojciech, Wojnar, Wyrgač, Zahrodnik (tež 16—18), Zundalek, Žur, Michał, faraf, Žur, kubleř, Žur, Jakub, faraf.

3. Swój l. přinošk na 1920 a předk. l. po 5 hr.

zaplačiču a z wješa dobrowólny dar w spinkach [ ] drohoty dla pfidachu:

kk. Andrieki, Bryl (tež 17—19) [5 hr.], Bajer (tež 17—19), Bednař [5], Bědrich, Bukečanske s. towarstwo [5], Čap (tež 19), Towafstwo Ad. Černý, Cyž, M. w B, Cyž, J. w Khr [4], Cyž, J. w Pr. [5], Cyžec H., Čumpjela, Daneš (tež 17—19) [16], Delan w B. [5], Dobrucki, J. [5], Dobrucki, B. [5], Domaška, Rom. [2], Dornik, Donat, Duška (tež 18 a 19) [1,60], Fencel [5], dr. Franka, dr. Grólmus, Haješ [5], Hajnik, Handrik, Jan [1], Handrik, Kurt, Handrik, Jurij, Hančka, Hanowski, dr. Hantuš [5], Hejduška, faraf [3], Hejduška, J., dr. Herrmann [5], Hicka, faraf [5], Hicka, J., Hila [2], Holan, A. [1], Holan, E. [3], Holka, dr. Imiš [5], dr. Jacslawk [3], Janata, dr. Jakubaš, Jakubaš, wučer [2], Jawork, Just, J., faraf [5], Just, kaplan, Kapleř, J., Kapleř, Bož., Kapras (tež 19), Kirchsclagerowa, Kátan (tež 19), Kavalinka (tež 19), Kral, J., Kral, M. [5], Kóžkaf [3], Krawe m. dir. (tež 17—19), Křižan-Hodž. [4], Króna, Kobanja [5], Kopecki [5], Kubaš, Kubašec M., Kubašec H., Kubjenc (tež 19) [10], Kukowske kasino, Kurjo, M. w B., Ladko, Laduš [1], Lanštjak, dr. Laras (tež 17—19) [2], Lodni-Buk. [5], Lodni-Rakojdž. [5], Libš (tež 19), Lorenc w B. [5], Mayer [20], Mič [1], Mikela [2], Mechela Mětašk [5], Mlyńk [5], Mrózak, lic. theol. [1], Muka [5], Mukowa [5], Mjerwa, Moric, Nowak, kan. [5], Nowak, faraf [3], Palm [2], dr. Páta, J. [5], Polan, Poldrak (tež 17—19) [1], Píkryl (tež 19) [11,88], Rothe [2,12], Rab (tež 18 a 19), Rachelá, J., Riota (tež 17—19) [1], Rjeda, P., faraf [5], Rjeda, Józ., Renč, Jan, Renč, Franc [5], Ryčef [5], Skala, přalat [5], Stodeńk [2], Seminar słowj. rěčow w Pr. (tež 18 a 19), Smola (tež 19) [5], Symank, Šeća, kantor [5], Šewčik, faraf [2], Šewčik, kantor, Šudak [5], Šleca, Šwela, kantor, Šwela, faraf, Šwela, S., Taj-

rych, Urban, Voigt, Vozárik (tež 18 a 19) [10], Wawrik (19) [5], Wičežk [3], Wičaz, rěčnik [5], Wičaz, wyšši inženěr, Wičaz, Jurij, stud., Wjerab, Wjela [5], Wojnař [5], Wyrgač, Žur, kantor [5], Žur, M. farář, Zonhar (tež 19), Zabrodnik. —

VI. Zličbowanja knižneje pokladnicy M. S.

1. Zličbowanje M. S. w 73. lěće (1919).

A. Dokhody.

1. Zbytk w pokladnicy z lěta 1918	hr.	301,91
2. Přinoški sobustawow na 1919 a předkhađ. lěta	„	926,—
3. Dobrowólne dary někotrych sobustawow (kk. prof. dr. Páta 4,10 hr., kapl. B. Šolta a wučef Fel. Pětrane, min. sekr. Wojnař a prof. dr. Hujer po 1 hr.)	„	8,10
4. Daň ze zamoženja towarstwa	„	135,79
5. Wunošk z předatych knihow a spisow	„	5 656,40

hr. 7 028,20

B. Wudawki.

1. Za Časopis 18 (3 listna a rozeslanje)	hr.	594,—
2. Protyka „Předžanak“ 1920	„	2 855,45
3. Wjazby šulskich knihow	„	1 572,85
4. Musej na 1919	„	50,—
5. Wšelake mjeńše wudawki	„	118,90
6. Za zarjadowanje pokladnicy	„	200,—

hr. 5 391,20

C. Přirunanje.

Wšitke dokhody	7 028,20 hr.
Wšitke wudawki	4 391,20 „

Zbytk w pokladnicy 1 637,— hr.

D. Zamoženje knižneje pokladnicy.

hr. 3 400,—

E. Dale wobsedži pokladnica M. S.

1. Fonds za Budarjowy pomnik w Budestecach	hr.	178,08
2. Jana Rječkowy fonds (za buđžbny wotrjad ke kup. klav.)	„	212,75
3. Fonds za „klanko-dźiwadło“ na kn. č. 2543	„	298,20

Přispomnjenje: Za 5 listnow Časopisa 18 je znaty serbski wótěine zapřigěl 675 hr. a tohorunja na 1920 933,— hr. a nimo toho hišće zličb. 224,50 hr., po tajkim wšo hromadže 1632 hr. *Vivant sequentes!*

Rjadnych sobustawow ma naše towarstwo 184.

Předalo je so 7168 knihow a spisow z Mačičneho sklada.

W Budyšinje, jutry 1920.

Wyšši wučef M. Wjerab,
pokladnik M. S.

2. Zličbowanje M. S. w 74. lěće (1920).

A. Dokhody.

1. Zbytk w pokladnicy z lěta 1919	hr.	1 637,—
2. Přinoški sobustawow na 1920 a předkhađ. lěta z dobro-wólnymi darami	„	1 446,68
3. Daň ze zamoženja towarstwa	„	165,25
4. Wunošk z předatych knihow a spisow	„	8 091,45
5. Dar k. prof. dr. Muki	„	1 632,50
6. Někotre mjeńše dary	„	32,40

hromadže: hr. 13 009,28

B. Wudawki.

1. Za Časopis M. (5. listno lětn. 1918 a cyły lětnik 1919)	hr.	1 740,60
2. Za Protyku „Předženak 1921“	„	6 015,95
3. Za wjazanje knihow	„	1 080,—
4. Dar Maćicy za „Serbski Homer“	„	200,—
5. Přinošk M. S. za „Serbski Musej“	„	100,—
6. Wšelake wudawki	„	286,60
7. Zarunanje pokladnikej	„	200,—

hromadže: hr. 9 623,15

C. Přirunanje.

Wšitke dokhody	13 003,28 hr.
Wšitke wudawki	9 623,15 „
Zbytk w pokladnicy:	3 386,13 hr.

D. Zamoženje knižneje pokladnicy.

1. Na Serbskim Domje	1 500,— hr.
2. W hódnotnych papjerach	1 900,— „
3. Budarjowy fonds	178,08 „
4. Jana Rječkowy fonds	229,20 „
5. Fonds za „klanko-dźiwadło“	103,90 „
6. Zbytk w pokladnicy	3 386,13 „

hromadže: 7 297,31 hr.

Předalo a zaplaćilo je so 6 476 jenotliwych čisłow z Maćičneho składa. W Budyšinja, hody 1920. M. Wjerab, pokladnik M. S.

VII. Zličbowanje Serbskeho Domu M. S.

wot 1. januara 1919 hač do 31. decembra 1919.

A. Dokhody.

I. Wunošk z přenajeća bydłow klamow: 1. Wot knjezow Smolerja 1 460,— hr., 2. Gläsel 1 694,— hr., 3. Fritše 1 729,— hr., 4. Hendricha 440,— hr., 5. Hennesdorfa 440,— hr., 6. Hajncy 704,— hr., 7. Cyža 400,— hr., 8. Krawzy 1 100,— hr., 9. Wjeraba 462,— hr., 10. Wičaza 280,— hr., 11. Žida 165,— hr., 12. wot Lubijskeje banki 3 250,— hr., 13. wot knjenje Rösenthaleroweje 1 342,— hr., 14. wot knježny Marije Buke 660,— hr., 15. wot knjeza Dobručkeho za Serbské Hosp. Towarstwo 180,— hr., hromadže 14 297,— hr.

II. Zběrka na hłownej zhromadźiznje 1919 104,36 hr. — III. Wodny dawk 100,20 hr. — IV. Zarunanje za přez plunowe rozbuchjenje načinjenu škodu 503,10 hr. — V. Zarunanje za přez Bože njewjedro načinjenu škodu 511,58 hr. — VI. Dań dweju wójnsk. požčonkow 100,— hr.

VII. Dań z nalutowafnskich knižkow č. 24 972 187,— hr. — VIII. Dań wot 10 000 hr. na krajnostawskej bancy 124,90 hr. — IX. Zbytk w pokladnicy z lěta 1919 279,20 hr. — Wšo hromadže 16 207,33 hr. — X. Wurjadne dokhody: 10 000 hr. z wotkazanja k. wučerja Jenča, 5 000 hr. dar k. stud. rady prof. dr. Muki, hromadže 15 000 hr. Tute pjenjezy su so wužile k wotplaćenju Kaupoweje hypoteki.

B. Wudawki.

I. Dań: 1. Dań za I. hypoteku 160 000 hr. po 4⁰/₀ p. Bud. nalutow. 6 400,— hr., 2. Dań za II. hypoteku 36 000 hr. po 4⁰/₀ pola 12 sobust. M. S. 1 440,— hr., 3. Dań za III. hypoteku 19 000 hr. po 4⁰/₀ pola k. Kaupa 760,— hr., 4. Dań za Lahodowy a Tyburowskeho fond do knižn. pokl. 60,— hr., 5. Dań za wječeha Gagarinowy fond do knižkow 200,— hr., 6. Dań za krala Albertowy fond do knižkow 100,— hr., wšo hromadže 9080,— hr.

II. Dawki: Wotpalska pokladnica 156,88 hr., 2. Dokhodny dawk 179,72 hr., 3. Ležownosny dawk 682,04 hr., 4. Zawěšćenje domu, muzeja a bibliotheki 104,30 hr., 5. Za plun 72,53 hr., 6. Za wodu 348,24 hr., wšo hromadže 1543,71 hr.

III. Porjedženja a nowe džěta: 1. Twařskemu miřtrej Kaupej za wšelake porjedženja 599,01 hr., 2. Instalateurej Šiersandtej 747,45 hr., 3. Instal. Eckhardtej 497,50 hr., 4. Třěchikryjerjej Kučey 783,41 hr., 5. Molerjej Adlerej 704,— hr., 6. Klampnarjej Domšcy 23,50 hr., 7. Škleńcerjej Měcy 118,25 hr., 8. Škleńcerjej Taušerjej 22,10 hr., 9. Zamkarjej Breitkopfej 18,30 hr., 10. Prekupcej Miefsnarjej 133,40 hr., 11. Hornčerjej Römerej 7,20 hr., 12. Hennesdorfej 54,— hr., 13. Mulerjej Hendrichej 89,70 hr., 14. Rōsenthalerowej 2,— hr., wšo hromadže 3799,82 hr.

IV. Za porjad a čistotu: 1. Za mjećenje wuhnjow 101,40 hr., 2. Za rjedženje juchoweje jamy 55,36 hr., 3. Za rjedženje popjelneje jamy 147,— hr., 4. Za rjedženje hasy 40,— hr., 5. Za rjedženje skhoda 10,— hr., wšo hromadže 353,76 hr.

V. Wšelake druhe wudawki: 1. Herbski dawk za Jenčowe wotkazanja 500,— hr., 2. Honorar zarjadnika a zarananje za wudawki 300,— hr., Lětny přinošk za towarstwo khězerjow 3,— hr., 4. Knjezej Wjerabej za wuložki dla serbskich hodžinow 14,10 hr., 5. Za porto 5,10 hr., 6. Za fóru pěska 22,— hr., wšo hromadže 844,20 hr.

Prehlad wšěch wudawkow.

1. Daň 9 080,— hr., 2. Dawki 1543,71 hr., 3. Porjedženja a nowe džěta 3 799,82 hr., 4. Za porjad a čistotu 353,76 hr., 5. Wšelake druhe wudawki 844,20, wšo hromadže 15 621,49 hr.

A. Wšě dokhody	16 207,33 hr.
B. Wšě wudawki	15 621,49 hr.

Čisty wunošk: 585,84 hr.

Čisty wunošk je so wužit: 1. Na daň do Budyskeje nalutowafnje bu date 500,— hr., 2. We pokladnicy wostachu 85,74 hr.

C. Zamoženje Maćičneho Domu.

1. Płaćizna ležownosće a twarjenjow	hr. 356 800,—
2. Nadoba w khofejowni, na sali a w Herrmannowej jstwě	4 400,—
3. W nalutowanskich knižkach č. 24 972	7 500,—
4. Dwě wójskej požěncey po 1000 hr.	2 000,—
5. Sydom akciijow Lubijskeje banki po 1000 hr.	7 000,—
hromadže hr.	377 700,—

D. Dolh Maćičneho Domu.

1. Hypotheka Budyskeje měščanskeje nalut.	hr. 160 000,—
2. Hypotheka knjeza twařsk. miřtra Kaupa	„ 4 000,—
3. Hypotheka 12 sobust. M. S. a přečelow	„ 36 000,—
	hr. 200 000,—

Aktiva . . . . hr. 377 700,—

Passiva . . . . „ 200 000,—

Zamoženje S. D.: hr. 177 700,—

W Budysinje, 19. měrc 1920.

Mich. Cyž, pokladnik.

Wobsah lětnika 1920.

	Strona
Něšto wo naležnosći tak mjenowanej serbskeho Homera (S. H.). Zestajał M. Urban-Khróstawski	3
Pomnik Zło-Komorowskeje narěče. Wozjewił Bogumił Šwela	15
Němsko-serbski słowničk z wójskich lět. Zestajał Jurij Libš	17
Swójbne mjena z Khoćebuzskeje serbskeje wosady z lět 1613 — 1621. Z cyrkwinych knihow wučahnył B. Šwjela	20
Varianty delnjoserbsk. Wótčenaša. Zestajał B. Šwjela	28
Wěcowniki z přidawnikami. Zezběrał Jan Radyserb- Wjela	31
Nekrolog LXXXVIII. (Farař Bjarnat Krušwica- Wjerbański †)	49
Towařstwowe naležnosće Maćicy Serbskeje	51
I. Wućahí z protokolow M. S. lěta 1919 a 1920	51
II. Rozprawa wo knihowni M. S.	58
III. Rozprawa wo knihiskładže M. S.	59
IV. Rozprawa wo „Serbskim Museju“	59
V. Přinoški sobustawow M. S.	60
VI. Zličbowanja knižneje pokladnicy M. S.	62
VII. Zličbowanje Serbskeho Domu M. S.	63

Z nakładom „Maćicy Serbskeje“ je wušla :

130. Protyka „**Předženak**“ na lěto 1921.

Wo zaplaćenju lětnych přinoškow (kóždolětnje **10 hr.** abo w cuzych pjenjzech po kursu) a wo dary za „Serbski Dom“ a za „Serbski Musej“ M. S. najpodwolnišo prosymy. Pokładnikowa a musejownikowa adresa za póst je: Oberlehrer Michael Werab, Bautzen (Sachsen), Lauengraben 2 III, Serbski Dom.

Dale naležnje prosymy **wo dary do Maćičneje knihownje.** Dary za knihownju a posylki towařstwow, swoje spisy z našej Maćicu wuměnjawacych, prosymy słać z adresu knihownika: Domschullehrer Georg Scholze, Bautzen (Sachsen), Vor dem Schülertor 21.

Po wobzamknjenju hłowneje zhromadźizny lěta 1917 ma so wót 1917—21 wob lěto jenož jedyn zešiwk „Časopisa M. S.“ wudawać a město druheho zešiwka kóžde lěto sobustawam jedyn zešiwk Rězakoweho wulkeho „**Němsko-serbskeho słownika**“ podawać. — Hdy by něchtó Časopis abo žadyn wozjewjeny spis „Maćicy Serbskeje“ w prawym času njedóstał, njech sebi z lisćikom žada pod adresu: Studienrat Dr. Ernst Mucke, Bautzen (Sachsen), Wilhelmstraße 16.

Čiše Smolerjec knihišćeńje a kniharnje,
zap. družstwo z wobmj. ruk., w Budyšinje.